

Kindibu: Bible for Yowani

Formatted for Translators

©2022 Wycliffe Associates

Released under a Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License.

Bible Text: The English Unlocked Literal Bible (ULB)

©2017 Wycliffe Associates

Available at <https://bibleineverylanguage.org/translations>

The English Unlocked Literal Bible is based on the unfoldingWord® Literal Text, CC BY-SA 4.0. The original work of the unfoldingWord® Literal Text is available at <https://unfoldingword.bible/ult/>.

The ULB is licensed under the Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License.

Notes: English ULB Translation Notes

©2017 Wycliffe Associates

Available at <https://bibleineverylanguage.org/translations>

The English ULB Translation Notes is based on the unfoldingWord translationNotes, under CC BY-SA 4.0. The original unfoldingWord work is available at <https://unfoldingword.bible/utn>.

The ULB Notes is licensed under the Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License.

To view a copy of the CC BY-SA 4.0 license visit <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

Below is a human-readable summary of (and not a substitute for) the license.

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format. Adapt — remix, transform, and build upon the material for any purpose, even commercially.

The licensor cannot revoke these freedoms as long as you follow the license terms.

Under the following conditions:

Attribution — You must attribute the work as follows: "Original work available at <https://BibleInEveryLanguage.org>."

Attribution statements in derivative works should not in any way suggest that we endorse you or your use of this work.

ShareAlike — If you remix, transform, or build upon the material, you must distribute your contributions under the same license as the original. No additional restrictions — You may not apply legal terms or technological measures that legally restrict others from doing anything the license permits.

Notices:

You do not have to comply with the license for elements of the material in the public domain or where your use is permitted by an applicable exception or limitation.

No warranties are given. The license may not give you all of the permissions necessary for your intended use. For example, other rights such as publicity, privacy, or moral rights may limit how you use the material.

Yowani

1

¹Muna ngiantukulu muakala diambu, diambu diakala ye Nzambi, ye diambu diakala Nzambi. ²Diawu diakala ye Nzambi muna ngiantukulu. ³Bima biawonso biavangua kua diawu, ye kavena kima kimosiko mu biobio biavangua, kiavangama kondua kua diawu. ⁴Mu yani muakala moyo, ye moyo wakala n'temo wa bantu bawonso. ⁵N'temo wukiesesanga tombe ye tombe kakiazima wo ko. ⁶Vakala muntu mosi wakala ntumua a Nzambi, nkumbu ani yakala Yowani. ⁷Wayiza bonso mbangi, mu ta kimbangi kia n'temo wowo, mpasi vo bawonso bakuikila mu yani. ⁸Yowani kakala n'temo ko, kansi wayiza mu ta kimbangi kia n'temo. ⁹Wakala n'temo wakieleka wutemonanga bantu bawonso, wukuizanga mu nza. ¹⁰Wakala mu nza, ye nza yavangua kua yani, ye nza kayan'zaya ko. ¹¹Wayiza kua bayani, kansi n'kangu wayani kibeni kawan'tambula ko. ¹²Kansi kuabawonso bana ban'tambula, bakuikila mu nkumbu ani, wabavana luve mu kuma bana ba Nzambi, ¹³bawutuka, ka mu menga ko, kani mu luzolo lua n'suni, kani mu luzolo lua muntu ko kansi lua Nzambi. ¹⁴Ye diambu diakuma n'suni ye wazinga va kati kua yeto. Tuamona n'kembo ani, n'kembo bonso wuna wa muntu mosi kaka watuka kua Se, wazala kua n'lemvo ye kieleka. ¹⁵Yowani wata kimbangi kiani waboka: "yi ndondo yavovela: "nduna wutakuiza ku nima amu, watulua va n'tuala amu; kadi wakala tekela mono." ¹⁶Mu nzadulu ani yeto awonso tuatambula n'lemvo vana zulu a n'lemvo. ¹⁷Kadi n'siku wavewa kua Mose, n'lemvo ye kieleka biayiza mu nzila ya Yesu Klisto. ¹⁸Tuka ntama ka muntu ko wamona Nzambi. Muntu mosi ye yani kaka, yani mosi Nzambi, wuna muna kati kua Se, wan'songa. ¹⁹Tala, kimbangi kia Yowane kiokio bayudayo bafidisa Ngudi za Nganga ye Balevi tuka kuna Yelusalemi mu kun'giuvula: "ngeye wunani e?" ²⁰Wavova mu kimpuanza kondua kua vakula n'kalu ye wavutula: "Mono kina Klisto ko." ²¹Ikuma, ban'yuvula: "wana ngeye yinani e? Wuna Elia e?" Wavova: "ka mono ko." Bavova: "Wuna M'bikudi e?" Wavutula: "Nkatu." ²²Ikuma wabatela: "nani wuna ngeye mpasi tuavana mvutu kua bana batufidisi?" Nki wutavova mu matadidi ngeye mosi e? ²³Wavova: "Ngina ndinga ya ndondo bokanga muna makanga: "lusingika nzila ya Mfumu, bonso Yesaya M'bikudi kavovela dio" ²⁴Vana vakala ye ndambu ya bafidisua kua mim'falisi. Ban'yuvula: ²⁵"wana mu diambu dia nki wuta botekela vo kuna kana Klisto, kana Elia, kana m'bikudi ko e?" ²⁶Yowani wabavudila wavova: "mono ngita boteka mu maza. Kansi vakati kua yeno mosi vena ye muntu ndondo kaluzeye ko. ²⁷Ndundu yi ndondo wutakuiza ku nima amu. Kina yafuana mu zibula n'singa mia nsampatu zani ko." ²⁸Mambu momo malutula kuna Betani kuna simu dia n'kaka dia Yolodani, kuna Yowani kakala botekela. ²⁹Mu lumbu kialanda, Yowani wamona Yesu wayiza kua yani ye wavova: "tala, yi meme dia Nzambi dikatulanga masumu mu nza. ³⁰Yiyani yavovela vo ndondo wutakuiza ku nima amu lutidi nene ye mono; kadi wakala tekela mono. ³¹Kian'zaya ko kansi kina vo wazayikusua kua Israeli yidina mono yayizidi boteka mu maza. ³²Yowani wata kimbangi: "Yamona Mpeve yakulumuka tuka kuna zulu bonso yembe ye diavuanda vazulu a yani. ³³Kian'zaya ko kansi nduna wamfidisa mu boteka muna maza wantela: "va zulu a konso nduna siwamona Mpeve yikulumuka ye siyavuanda, yiyani botekanga mu Mpeve a N'longo. ³⁴Yamuene ye yatele kimbangi vo yani wuna Muana a Nzambi. ³⁵Lumbu kialanda, kiokio Yowani kakala watelama ye n'zole mu n'longoki miani, ³⁶bamona Yesu wuta lutula vana, ye Yowani wavova: "lutala, yani yi meme dia Nzambi!" ³⁷N'longoki miami miole miawa Yowani wakala wo vova, ye mialanda Yesu. ³⁸Wana Yesu wabaluka ye wabamona bakala kun'landa, wabatela: "nki luzolele?" Bavutula: "Labi (disongele N'longi), kue vuandanga e?" ³⁹Wabavutudila: "luiza ye lutala." Ikuma bayiza ye bamona kuna kakala vuanda. Bakala yani lumbu kina, kadi kuakala ku mbela ya wola ya kumi. ⁴⁰Mosi mu n'zole wawa Yowani wakala vova ye walanda Yesu muakala Andele mpangi ya Simoni Petelo. ⁴¹Wamona ntete mpangi a yani kibeni Simoni ye wan'tela: "tuamuene Mesiya (disongele Klisto)." ⁴²Wannata kua Yesu. Yesu wan'tala ye wan'tela: "Ngeye yi Simoni, muana a Yowani. Siwabokololua Sefasi (disongele Petelo)." ⁴³Lumbu kialanda, kina Yesu kazola kuenda kuna Ngalili, wawawana ye Filipino ye wan'tela: "wundanda." ⁴⁴Tala, Filipino wakala muisi Betesaida, mbanza ya Andele ye ya Petelo. ⁴⁵Filipo wawawana ye Natanaeli ye wan'tela: "ndondo Mose kavovela muna min'siku ye muna mim'bikudi tummuene, Yesu, muana a Yosefi muisi Nazaleti. ⁴⁶Natanaeli wan'tela: "nga diambu dia mbote dilenda tuka kuna Nazaleti e?" Filipino wan'tela: "wiza ye tala." ⁴⁷Yesu wamona Natanaeli wayiza kua yani ye wavova mu yani: "tala n'yudayo wa kieleka, mu ndondo kamuna nkutu luvunu ko!" ⁴⁸Natanaeli wan'tela: "neyi wunzayidi e?" Yesu wam'vutudila ye wan'tela: "tekela Filipino kabokela kiokio kele ku nsi a n'ti a mungiengie, yimuenenge." ⁴⁹Natanaeli wavutula: "Labi, ngeye yi Muana a Nzambi! Wuna N'tinu a Israeli!" ⁵⁰Yesu wam'vutudila: "mu diambu dia yitelele vo nkele kumonanga kuna nsi a n'ti a mungiengie, yidina kuikididi e? Siwamona malutidi nene ye momo." ⁵¹Ye wan'tela: "kieleka, muna kieleka, yitelele dio, siwamona zulu diazibuka ye mbasi za Nzambi zitatomboke ye kulumuka va zulu a Muana a Muntu."

2

¹Ku nima lumbu tatu, kuna Kana muna Ngalili kuakala ye n'kembo mosi wamakuela, ye ngudi a Yesu wakala kuna. ²Yesu ye n'longoki miani babokolua mpe kuna makuela momo. ³Kina malavu mananisa, ngudi a Yesu wan'tela: "Kabena diaka ye malavu ko." ⁴Yesu wam'vutudila: "N'kento, mu nki dina dintadidi e? Ntangu amu kayafuene ntete ko." ⁵Ngudi ani wata kua min'sadi: "mawonso kakulutela luvanga mo." ⁶Kiongolo vana vakala ye m'vungu n'sambanu miavagulua mu matadi mu diambu diatekela maza makala kisukulanga bayudayo, mu ntangu ya fuka yawu, miakala kotanga tezo yole yevo yitatu mu wummosi. ⁷Yesu wabatela: "luzadisa m'vungu miomio ye maza." Ikuma bazadisa mio nate vana n'tu. ⁸Bosi Yesu wata kua min'sadi: "luvueta ndambu wuwu ye lunata yo kua n'tuadisi a n'kembo." Ye bavanga wo. ⁹N'tuadisi a ntete a

n'kembo wayeleka maza masobua mu malavu, kansi kabazaya kueyi matuka ko (kansi min'sadi miavueta mo miazaya kuna matuka). Ikuma wabokela toko dia n'sompi ye wan'tela:¹⁰ konso muntu turlanga kun'tuala malavu mambote, bosi kanata malabu ma ntalu a kuluka mu ntugu bantu bakololo. Kansi ngeye lundidi malavu mambote nate wuwu."¹¹Sivi diodio kuna Kana muna Ngalili diakala ngiatukulu ya masivi Yesu kavanga, masonga n'kembo ani, ikuma n'longoki miani miakuikila mu yani.¹²Ku nima ya diodio wakulumuka kuna Kapenawumi, yani, ngudi ani, mpangi zani ye n'longoki miani, ye bakala kuna mu lumbu ya fioti.¹³Paska yabayudayo yafinama ye Yesu watomboka kuna Yelusalemi. ¹⁴Wawana muna Nzo a Nzambi n'teki mia ngombe, mia mameme ye mia mayembe. Min'sobi mia mbongo mpe miakala miavuanda vana.¹⁵Ikuma wavanga n'zuangi wa min'singa. Wabakula bawonso kuna nganda ya nzo a Nzambi, vakimosi ye mameme ye ngombe. Wamuangisa mbongo za n'sobi mia mbongo ye wabuisa meza mawu. ¹⁶Wavova kua n'teki mia mayembe: " lunata bima bibi kua nda. Luyambula kitula nzo a Se diamu fulu kia kinkita."¹⁷N'longoki miani miabambuka moyo vo diasinama: " vema kua nzo aku kuta kunzinisa." ¹⁸Wana Mfumu zabayudayo zam'vutudila: " nga nkia sinsu wuta kutusonga kitasiamisa mambu mana wavangidi e?" ¹⁹Yesu wabavutudila: " lubuisa nzo a Nzambi yiyi ye siyatungulula yo mu lumbu tatu."²⁰Mfumu zabayudayo zavutula: " M'vu makumaya ye sambanu tuabaka mu tunga nzo a Nzambi yiyi, ye siyatungulula yo mu lumbu tatu e?" ²¹Kansi nkutu, wakala vovela nzo a Nzambi yoyo yina nitu ani. ²²Ku nima futumuka kuani ku nsi a bafua, n'longoki miabambuka moyo vo wakubatele wo, ye bakuikila mu masonukua mpila mosi ye mambu Yesu kabatela.²³Kiokio kakala kuna Yelusalemi mudiambu dia Paska, mu ntangu ya n'kembo babidi bakuikila mu nkumbu ani, kina bamona masivi kakala vanga. ²⁴Kansitu, Yesu kazola kivana kua yawu ko kadi wabazaya yawu awonso, ²⁵kadi kazola ko vo bantu bam'vanina kimbangi kia muntu, kadi wazaya mana makala mu yani.

3

¹Vakala m'falisi mosi wa nkumbu ya Nikodemo, n'kuluntu a bayudayo. ²Muntu ndondo wayenda mu mpimpa kua Yesu ye wan'tela: " Labi, tuzeye vo ngeye wuna n'longi watuka kua Nzambi, kadi kavena muntu ko lenda vanga masivi wutavanga, vo Nzambi kena yani ko."³Yesu wam'vutudila: " Kieleka mu kieleka, vo muntu kawutulukidi ko, kalendi kota mu kimfumu kia Nzambi ko."⁴Nikodemo wam'vutudila: " wuwu muntu kena wanuna neyi kafeti wutukila diaka e ? Kalendi diaka kota muna vumu kia ngudi ani ye wutuka diaka ko, kawawu ko e?"⁵Yesu wam'vutudila: " kieleka mu kieleka, vo muntu wawutulukidi mu maza ye mu Mpeve ko, kalendi kota mu kimfumu kia Nzambi ko. ⁶Kina kiwutukidi mu n'suni kina n'suni, ye kina kiwutukidi mu Mpeve kina mpeve.⁷Ku yutukua mu mana yatelele ko: " fete wutuka diaka."⁸Mupepe wuvevomokanga kuna wuzolele. Wanga mazu mani, kansi kuzeye kueyi wutukidi, ye kueyi wutakuenda ko. Yiwowo, wuna mu konso nduna wutukidi mu Mpeve."⁹Nikodemo wavutula: " neyi diodio difeti vangamena e?" ¹⁰Yesu wam'vutudila: " ngeye wuna n'longi mu Isaeli ye kutabakusa mambu mama ko e?"¹¹Kieleka mu kieleka, tutavovela momo tuzeye ye tutanga kimbangi kia mana tuamona. Kansi kutu, kaluta tambudila kimbangi kieto ko.¹²Vo yaluvovele mambu ma nza ye kaluta kuikila ko, neyi siluakuikidila vo yiluvovele mambu ma mazulu e? ¹³Kavena muntu ko watomboka kuna zulu, vo kayi duna kaka wakulumuka ku zulu ko, Muana a muntu.¹⁴Bonso Mose watombola nioka kuna nsi ya nkutu, mpila mosi, Muana a muntu kafete tombolua,¹⁵mpasi vo konso nduna kuikila mu yani katambula moyo wa m'vu ya m'vu. ¹⁶Kadi Nzambi watoma zola nza, wavana Muana ani wumosi kaka, mpasi konso nduna kuikila mu yani kafue ko kansi katambula moyo wa m'vu ya m'vu. ¹⁷Nzambi kafila muana ani mu nza mu yelesa nza ko, kansi mpasi nza yavuluzua kua yani. ¹⁸Konso nduna kuikidi mu yani kayelesua ko, kansi konso nduna kakuidi ko wakiyeleselua, kadi kakuikidi mu nkumbu ya Muana mosi kaka wa Nzambi ko.¹⁹Bila kia mfundusulu, yikiaki vo n'temo wayiza mu nza, kansi bantu bazola tombe kansi ka n'temo ko kadi mavanga mawu makala mambi. ²⁰Kadi, konso nduna sadilanga masumu manganga n'temo ye kakuizanga ku n'temo ko mu wonga wasa vo mavanga mani simamonekesua. ²¹Kansi nkutu, konso nduna sadila kieleka, kuizanga ku n'temo, mpasi vo mavanga mani momo mavangamana mu Nzambi ma toma monekesua."²²Ku nima momo, Yesu ye n'longoki miani bayenda kuna n'toto a Yuda. Kuna walutisa ntangu ye yawu ye wakala boteka. ²³Yowani mpe wakala boteka kuna Ayinoni kuna mbela ya Salemi kadi kuna kuakala ye maza mayingi. Nkangu wakala kuiza kua yani ye wakala tambula mbotokolo, ²⁴kadi wana Yowani katubulu ntete mu boloko ko.²⁵Kunima, vakala mpaka vakati kua n'longoki mia n'kaka mia Yowani ye n'yuda mosi mu diodio ditadidi mpedoso ya va ndonga. ²⁶Bawu bayenda kua Yowani ye ban'tela: " Nlongi, ndondo luakele yani ku simu dia n'kaka dia nzadi a Yolodani, ndondo watelele kimbangi, tala, muboteka kena ye bantu bawonso mukuenda bena kua yani."²⁷Yowani wavutula: " Muntu kalendi tambula kima ko vo kakitukidi kuzulu ko. ²⁸Yeno kibeni lulenda ta kimbangi vo: " Mono kina Klisto ko; " Kansi nkutu mvovele: " Mono ya filua tekila yani."²⁹Ndondo vuidi ndumba yi sompolo, yi toko dia n'sompi. Kansi n'kundi a toko dia n'sompi ndondo telamene vana ye wuta ku n'gua, kalanga ye kiese kia ngolo mu diambu dia ndinga ya toko dia n'sompi. Idina, didi dilungisi kiese kiamu. ³⁰Yani kafete tomboka ye mono mfete kuluka.³¹Nduna tukidi ku zulu wuna va ntandu a bia wonso. Nduna tukidi va n'toto vuilu kua n'toto ye vovanga mambu makin'toto. ³²Nduna tukidi kuzulu wuna va ntandu a biawonso. Yani tanga kimbangi kia mana kamuene ye mana kawilu; kansi ka muntu ko kuikilanga kimbangi kiani. ³³Nduna kuikidi kimbangi kiani tambudilanga vo Nzambi wuna wakieleka.³⁴Kadi nduna Nzambi ka fidisa vovanga mambu ma Nzambi, kadi Nzambi kavananga Mpeve mutezo ko. ³⁵Se zolanga Muana ye wavana mambu mawonso va moko mani. ³⁶Konso nduna kuikila mu Muana wuna ye moyo wa m'vu ya m'vu; konso kolamana Muana kalendi mona moyo ko, kansi nganzi za Nzambi sizakala mu yani."

4

¹Kiokio Yesu kawa vo mi m'falisi miawa vo wakala vanga mambu ye boteka n'longoki mia bidi lutila Yowane, ²(kansi nkutu Yesu yani kibeni kakala boteka ko, kansi n'longoki miani) ³wakatuka kuna Yuda ye wavutuka diaka kuna ngalili. ⁴Diakala m'funu kua yani mu kuendela ya Samaliya. ⁵Wana waluka mu mbanza mosi ya Samaliya, yakala bokololua Sikali, va mbela n'toto wowo Yakobi kavana kua muana ani Yosefi. ⁶Vana wakala wulu dia maza dia Yakobi. Yesu wayoya mu diambu dia nzietolo ani ye wavuanda vana mbela a wulu dia maza. Kuakala tezo kia wola ya sambanu. ⁷N'keto mosi muisi Samalia wayenda mu teka maza ye Yesu wantela: "Wumvana maza ma nua." ⁸Kadi n'longoki miani miayenda muna mbanza mu kuenda sumba madia. ⁹

¹⁰Yesu wam'vutudila: "Vo zaya n'kayilu a Nzambi ye nani ndondo wutakutela: "Wumvana kia nua" nga ngeye mosi wun'lombe, ye nga wukuvene maza ma moyo. ¹¹N'kento wan'tela: "N'longi, kuna ye panu ko ye wulu dia maza dina dia nda. Nga kueyi fete bakila maza ma mbote? ¹²Ngeye lutidi nene ye se dieto Yakobi ndondo watuvana wulu dia maza ye ndondo yani kibeni wa nua mo, mpila mosi ye bana bani ye bibulu biani e?" ¹³Yesu wavutula ye wan'tela: "Nduna nua maza mama sikakala diaka ye vuinia, ¹⁴kansi konso nduna sikanua maza momo siyam'vana, kalendi kala nkutu diaka ye vuinia ko. Kansi maza momo yi kum'vana simakituka kua yani nto ya maza makukulanga nate ye ku moyo wa m'vu ya m'vu. ¹⁵N'kento wan'tela: "N'longi, wumvana maza momo, mpasi vo kikadi diaka ye vuinia ko, ye mpasi vo kizidiaka kuku mu tekadiaka maza ko." ¹⁶Yesu wun'telele: "Wenda bokela yakala diaku ye wizavutuki vava." ¹⁷N'kento wavutula ye wan'tela: "Kina ye yakala ko." Yesu wan'tela: "Tomene vova, "kuna ye yakala ko", ¹⁸kadi ngeye wakele ye mayakala tanu ye ndondo wuna yani wuwu kena yakala diaku ko. Mambu voele mena makieleka." ¹⁹N'kento wan'tela: "N'longi, mbuene vo ngeye wuna m'bikudi. ²⁰Ma Se meto makunda Nzambi va mongo wuwu, kansi wutavova vo Yelusalemi kina fulu kiokio kifete kundulua." ²¹Yesu wan'tela: "Wunkuikila, n'kento, vo ntangu yita kuiza yoyo kava mongo wuwu diaka ko, siluakundila Se, kaku Yelusalemi mpe ko. ²²Beno lusambilanga kiokio kaluzeyeko. Beto tusambilanga kiokio tuzeye, kadi mpululu yatuka kua ba Yudayo. ²³Kansi nkutu, ntangu yilueke ye yizidi kala, kiokio n'sambidi mia kieleka simiasambila Se mu Mpeve ye mu kieleka, Kadi Se sosanga bantu ba mpila yoyo mpasi bakala n'sambidi miani. ²⁴Nzambi yi Mpeve, ye bana betakun'sambila, bafeti kun'sambila mu Mpeve ye mu kieleka." ²⁵N'kento wan'tela: "Nzeve vo Mesiya sikeza (ndondo babokelelanga Klisto). Kiokio sikeza, sika kutuvana nsasa ya mambu momo. ²⁶Yesu wan'tela: "Yi mono Klisto, mono ngita ku vovesa." ²⁷Mu ntangu yoyo n'longoki miani miavutuka. Kuna bawonso bayitukua vo yani wakalayambila ye muana n'kento, kansi ka mosi ko mu yawu wavova: "Nki zolele?" yevo mu diambu dia nki wutavovela ye yani e?" ²⁸Wana, muana n'kento wasisa panu kiani kia maza, wavutuka muna mbanza ye wavova kua bantu: ²⁹Luiza tala muntu wuntelele mambu mawonso yavangidi. Nga kayani ko yi Klisto e?" ³⁰Bavayika muna mbanza ye bayiza kua yani. ³¹Mu ntangu yoyo, n'longoki miakala kun'kuamisa, miavova: "N'longi, dia." ³²Kansi wabatela: "Mono ngina ye madia madiwanga momo yeno kaluzeye ko." ³³Ikuma n'longoki miavova yawu ye yawu: "Ka muntu ko wunnatini kia dia, kawawu ko e?" ³⁴Yesu wabatela: "Madia mamu yi mu vanga luzolo lua nduna wamfidisa ye lungisa salu kiani. ³⁵Nga kaluvovanga ko vo: "Va kinu diaka ye gonda ya mu luaka mu ntangu ya vela e?" Mono yilutelele: Lutombola meso ye lutala zi mpatu, kadi zina kala zafuana mu vela! ³⁶Nduna wuvelanga wubakanga m'futu ye yani wukutakesanga mim'butu mu diambu dia moyo wa m'vu ya m'vu, mpasi vo ndondo wukunanga ye wutavela bayangalala kintuadi. ³⁷Kadi yi mu yoyo ngana: "Muntu wan'kaka kunini ye wan'kaka velele." ³⁸Mono yilufidisi mu vela biobio kaluakuna ko. Ban'kaka basadidi ye yeno lukotele mu yisalu yawu. ³⁹Babidi mu besi Samalia mu mbanza yoyo bakuikila mu Yesu mu diambu dia nsangu za n'kento wata kimbangi: "Yani wuntelele mambu mawonso yavangidi." ⁴⁰Ikuma, kiokio besi Samalia bayenda kua yani, banlomba mu kala ye yawu ye wakala diaka kuna lumbu yole. ⁴¹Ye babidi bakuikila diaka mu diambu dia m'vovo ani. ⁴²Bavova kua n'kento: "Katuta kuikidila kuani kaka mu diambu dia diodio voele ko, kadi tu nguilu yeto mosi, ye tuzeye vo ndundu yi m'vuluzi a kieleka wa nza." ⁴³Ku nima lumbu yole yoyo, wakatuka kuna ye wayenda kuna ngalili. ⁴⁴Kadi Yesu yani kibeni wavova vo Ngunza kazitusuanga muna nsi yayani kibeni ko. ⁴⁵Kiokio kaluaka kuna Ngilili, besi Ngilili ba n'tambula. Bamona mambu mawonso kavanga kuna Yelusalemi mu ntangu ya n'kembo, kadi yawu mpe bayenda kuna nkembo wowo. ⁴⁶Wavutuka diaka kuna Kana muna Ngilili, kuna kakitudila maza se vinu. Kuna Kapenawumi kuakala, kesa dimosi dia N'tinu ndondo muana ani wakala ye kimbevo. ⁴⁷Kiokio kawa vo Yesu wakatuka kuna Yuda mu kuenda kuna Ngilili, wayenda kua Yesu ye wan'dodokela mu kulumuka ye niakisa muana wakala lukufi ye lufua. ⁴⁸Ikuma Yesu wan'tela: "Wana nkutu vo kalumuene sinsu ye bimangu ko, kalukuikila ko." ⁴⁹Kesa diodio wan'tela: "N'longi, wiza tekela muana amu kafua." ⁵⁰Yesu wan'tela: "Wenda, muana aku wuna moyo." Muntu ndondo wakuikila mu m'vovo wan'tela Yesu, ye wayenda. ⁵¹Mu ntangu kakalakulumuka, n'sadi miani miawanana yani ye mian'tela vo muana ani wuna moyo. ⁵²Wana wabayuvula keti mu nki a wola kayantika mona mbote. Ban'tela: "Mazono mu wola ya nsambuadia, yuku yuku diamana." ⁵³Ikuma se wavisa vo mu wola yoyo Yesu kan'tela: "Muana aku wuna moyo." Wana yani mosi ye nzo ani yawonso bakuikila. ⁵⁴Kiokio kiakala mangu kia n'zole kiokio Yesu kavanga kiokio kakatuka kuna Yuda mu kuenda kuna Ngilili.

5

¹Ku nima mambu momo, kuakala n'kembo waba Yudayo ye Yesu watomboka kuna Yelusalemi. ²Kuna Yelusalemi kuakala, vana mbela muelo a mameme, za kiakala bokololua mu ki ebeleo Beteseda ye kivuidi n'sampa tanu. ³Ndonga ya bidi ya bantu bakala bayela, zi mpofu, mim'vanguki ye bayoya nitu bakala balambalala vana n'sampa miomio ye bakalavingila maza manikuka. ⁴Kadi, Mbasi ya Mfumu yakalakulumuka mu ntangu mosi ye nikuna maza. Konso nduna wakala kulumuka wantete kiokio maza manikunu, wakala niaka, kani nkia mpila kimbevo kikele yani. ⁵Vana, wakala muana

yakala wakala ye kimbevo tuka makumatatu ye nana ma m'vu. ⁶Kiokio Yesu kammona walambalala ye wazaya vo muana yakala ndondo wakala vana tuka ntama, wun'telele: " Nga zolele niaka e?" ⁷Muntu wambevo wam'vutudila: " Nlongi, kina ye muntu lenda kuntuba muna za ko kiokio maza manikukini ye vo ntezele, wan'kaka wukikulumukini. ⁸Yesu wan'tela: " Telama, baka luandu luaku, ye diata. ⁹Vanafulu muntu waniaka, wabaka luandu luani ye wadiata. Kiakala lumbu kia lumingu. ¹⁰Bayudayo bavova kua muntu ndondo waniaka: " Kina lumbu kia lumingu ye kuna ye luve mu nata luandu luaku ko. " ¹¹Wavutula: " Ndonga wundiakisi wuntelele, baka luandu luaku ye diata. " ¹²Ban'yuvula: " Nkia muntu wutelele" baka luandu luaku ye diata e?" ¹³Kansi muntu ndondo waniaka kazaya ko nani kadi Yesu wakatuka mu kinsueki mu diambu dia n'kangu wakala vana fulu kiokio. ¹⁴Ku nima mambu momo, Yesu wan'guana muna nzo a Nzambi ye wan'tela: " Tala, ngeye wanieke! Ku sumuka diaka ko, mpasi vo diambu dia ngolo kadikuluakila ko. " ¹⁵Muntu ndondo wayenda ta nsangu kua baYudayo vo Yesu wunniakisi. ¹⁶Mu diambu diodio, baYudayo bakuamisa Yesu kadi yani wavanga mambu momo mu lumbu kia lumingu. ¹⁷Yesu wakubatela: " Se diamu wutasala nate nkutu mu ntangu yiyi ye mono mpe ngita sala. " ¹⁸Mukuma kiokio, bayudayo baluta sosa diaka kum'vonda kadi, ka mudiambu dia kadiata kaka n'siku wa sabala ko, kansi mpe mudiambu dia kabokela Nzambi Se dia yani mosi, mu kukitula yani mosi wafuanana ye Nzambi. ¹⁹Yesu wabavutudila: " Kieleka muna kieleka, Muana kalendi vanga konso diambu mu yani mosi ko vo kamomo keta mona kaka kua Se ko; kadi mawonso mavanganga Se, Muana mpe vanganga mo. ²⁰Kadi Se zolanga Muana ye kun'songanga mawonso kasalanga yani mosi, ye sikan'songa mambu malutidi nene mpasi vo luamona ngitukulu. ²¹Kadi, bonso Se kafutumuninanga bafua ye kubavananga moyo mu yani kibeni, mpila mosi, Muana vananga moyo kua nduna kazolele. ²²Kadi Se kafundisanga muntu ko, kansi wavana mfundusu yakulu kua Muana ²³mpasi vo bawonso bavana nzitusu kua Muana bonso bazitisanga Se. Nduna kazitisanga Muana ko kazitisi Se wam'fidisa ko. ²⁴Kieleka muna kieleka, konso nduna wanga mpova amu ye kuikilanga kua ndondo wamfidisa, wuna ye moyo wa m'vu ya m'vu ye kayelosua ko, kansi nkutu katukidi ku lufua ye wele ku moyo. ²⁵Kieleka muna kieleka, yilutelele dio, ntangu yilueke, ye yina wuwu, yoyo bafua sibawa ndinga ya Muana a Nzambi ye bana sibawa yo sibakala moyo. ²⁶Kadi bonso Se wuna ye moyo mu yani kibeni, wavana kua Muana mu kala ye moyo mu yani kibeni ²⁷ye Se wavana lendo kiani kua Muana mu fundisa kadi wuna Muana a muntu. ²⁸Kaluyitukua mu mambu momo ko kadi ntangu yilueke yoyo bawonso bena muna ziama sibawa ndinga ani ye sibavayika, ²⁹bantu bobo bavanga mambote mu mfutumukunu ya moyo, kansi bobo bavanga mambi mu mfutumukunu ya mfundusu. ³⁰Kilendi vanga diambu mu mono kibeni ko. Bonso yiwanga, yifundisanga ye mfundusu amu yina ya sungama, kadi kisosanga luzolo luamu ko, kansi luzolo lua nduna wamfidisa. ³¹Vo mono mfete ta kimbangi kia mono kibeni, kimbangi kiamu kakikala kiakieleka ko. ³²Vena ye muntu wan'kaka tanga kimbangi kiamu ye nzeye vo kimbangi katanga mu mono kina kiakieleka. ³³Yeno luafidisa kua Yowani, ye wata kimbangi kia kieleka. ³⁴Ikuma kimbangi ngita tambula kakina kia muntu ko. Mvovele ewu, mpasi vo luavuluzua. ³⁵Yowani wakala muinda wakuama ye wakala lema, ye luzola luayangelala mu fintangu mu ntemo ani. ³⁶Kansi kimbangi ngita ta kilutidi nene ye kia Yowani, kadi salu Se kamvana mu lungisa, mavanga ngita vanga, bitakuntela kimbangi vo Se wamfidisa. ³⁷Se diamfidisa yani kibeni wata kimbangi mu mono. Beno kaluawa kani ndinga ani, kani mona wuna kena ka mu ntangu yi mosi ko. ³⁸Mambu mani kamasikilanga mu yeno ko kadi kalukuikilanga mu ndondo wamfidisa ko. ³⁹Lufiongononanga masonukua kadi lubanzilanga vo mu mawu siluatambula moyo wa m'vu ya m'vu, masonukua momo kaka matanga kimbangi mu mono. ⁴⁰Ye yeno kaluzolele kuiza kua mono ko mpasi vo luatabula moyo. ⁴¹Kitambulanga nzitusu amu kua bantu ko, ⁴²kansi nzeye vo kaluna ye zola kua Nzambi mu yeno kibeni ko. ⁴³Mono yayizidi mu nkumbu ya Se diamu, ye kaluta kuntambula ko. Vo muntu keza mu nkumbu ya yani mosi, nga luan'tambudi. ⁴⁴Neyi lulenda kuikidila, yeno lutambudilanga nzitusu ya yeno ye yeno kansi kalusosanga nzitusu yitukanga kua yani kibeni Nzambi ko e?" ⁴⁵Kalubanzi ko vo mono, siyalufunda va n'tuala a Se. Vena ye muntu wan'kaka wukulufundanga, yi Mose, mu ndondo luatudila vuvu. ⁴⁶Vo lukuikidi mu Mose, nga lufete kuikila mpe mu mono kadi wasoneka momo mantadidi. ⁴⁷Vo kalutakuikila masonokua mani ko, neyi lukuikidila mu mpova zamu e?"

6

¹Ku nima ya mambu momo, Yesu wayenda kuna ndambu yan'kaka ya m'bu wa Ngalili babokelelanga mpe m'bu waTibeliade. ²Ndonga yayingi yakala kun'landa kadi bakala mona sinsu kakala vanga kua zimbevo. ³Yesu wayenda kuna ndambu a mongo ye wavuanda kuna ye n'longoki miani. ⁴(Paska, n'kembo wabayudayo wakala wafinama). ⁵Kiokio, Yesu katombola meso ye kamona ndonga ya yingi yakala kuiza kua yani, wavova kua Filipo: " kueyi situenda sumbila mampa mu dikila ndonga yiyi e?" ⁶(Kansi Yesu wakala vova mpila yina mu fimpa Filipo kadi yani kibeni wazaya mana kafete vanga). ⁷Filipo wam'vutudila: " Nkama zole za denali kazilendi fuana ko mu sumba mampa mpasi konso muntu katambula kana fia fioti. " ⁸Mosi mu min'longoki, Andele, mpangi ya Somoni Petelo, wavova kua Yesu: ⁹" Vava tuna ye toko dina ye mampa tanu ma oloze ye mbizi zole, kansi nki kiokio kua ndonga yampila yiyi e?" ¹⁰Yesu wavova: " vuandisa n'kangu." (fulu kiokio kia kala ye matiti mayingi). Ikuma bantu bamayakala bavuanda ye bakala tezo kia mafunda tanu. ¹¹Ikuma Yesu wabaka ndambu za mampa, ye kunima vutula matondo, wakabula mo kua bana bakala bavuanda. Wakabula mpe mbizi mpila mosi bonso wuna bazolele. ¹²Kiokio n'kangu wayukuta, wavova kua n'longoki miani: " lukutika ndambu za mampa zisidi mpasi kavavidi kima ko. " ¹³Batota zo ye bafulusa kumi ye zole dia panu ye ndambu za mampa tanu ma oloze, ndambu zasala ku nima ndilu a bawonso. ¹⁴Ikuma, kiokio n'kangu wamona sinsu kina kavanga, bavova: " kieleka ndundu yi m'bikudi wufete kuiza mu nza. " ¹⁵Kina Yesu kabakusa vo bazolele kuiza kum'baka mu kingolo mu kun'tula n'tinu, wakatuka ye wayenda va yani mosi kuna mongo. ¹⁶Kiokio nokola yabua, n'longoki miakulumuka

kuna simu dia m'bu.¹⁷ Bamanta muna n'lungu ye basawuka m'bu mu kuenda kuna Kapenawumi. (Tombe kiakala mu wola yina ye Yesu kakala ye yawu ntete ko).¹⁸ Mupepe wangolo wabua ye m'bu wanikuka.¹⁹ Kina n'longoki mialuaka mu tezo kia makumole ye tanu yevo makumatatu ma stada muna m'bu, bamona Yesu wakala diata muna m'bu ye wakala kuiza kuna ndambu ya n'lungu awu, ye bamona wonga.²⁰ Mu diodio, wabatela: " yimono kuani kelumoni wonga ko."²¹ Ikuma bazola kunnata muna n'lungu, ye vana vawu n'lungu waluaka vana simu kuna bakala kuenda.²² Lumbu kialanda, ndonga yasala kuna simu dia n'kaka dia m'bu wamona vo kuna kakuasala n'lungu wan'kaka ko, wana nkutu wummosi ye kansi Yesu kamanta moko ye n'longoki miani, kansi vo n'longoki miani miayenda yawu mosi.²³ (Kansitu; vakala ye n'lungu mian'kaka miatuka kuna Tibeliade vana ndambu ya fulu kina badila dimpa ku nima mvutudulu a matondo kua Mfumu).²⁴ Kiokio ndonga yamona vo ka Yesu yevo n'longoki miani ko miakala vana, bamanta muna min'lungu ye bayenda kuna Kapenawumi mu sosa Yesu.²⁵ Kina bammona kuna simu dia n'kaka dia m'bu, ban'tela: " N'longi, nkia ntangu wayizidi kuku e?"²⁶ Yesu wabavutudila ye wavova: " Kieleka muna kieleka, lutakunsosa, ka mu diambu dia masivi lumuene ko kansi mu diambu dia luadidi mampa ye luayukuti.²⁷ Luyambula sala mu kuma kia madia mafukila, kansi lusala mu diambu dia madia matatamananga mu kuma kia moyo wa m'vu ya m'vu wowo Muana a Muntu kakuluvana, kadi Nzambi Se watula sinsu kiani mu yani."²⁸ Mu diodio ban'tela: " nki tufete vanga mpasi tuasala salu kia nzambi e?"²⁹ Yesu wabavutudila: " tala salu kia Nzambi: yikiaki vo luakuikila mu nduna kafila."³⁰ Ikuma ban'tela: " nkia sivi siwavanga mpasi tuamona ye tuakuikila mu ngeye?" Nki siwavanga e? ³¹Mase meto badia madia matuka kuna zulu muna nsi a nkatu, bonso masonama: " wabavana mampa ma zulu mu dia."³² Ikuma Yesu wabavutudila: " Kieleka muna kieleka, ka Mose ko waluvana dimpa dia zulu, kansi Se diamu kuluvananga dimpa dia kieleka dia zulu.³³ Kadi dimpa dia Nzambi yi diodio ditukidi kuna zulu ye dinete moyo mu nza."³⁴ Mu diodio ban'tela: " Mfumu, wutumvananga kaka dimpa diodio."³⁵ Yesu wabavutudila: " mono yidimpa dia moyo, nduna kuiza kua mono kalendi fua nkutu nsatu ko, ye nduna kuikila mu mono kalendi sala mona vuinia ko."³⁶ Kansi tu, yalutelele wo: " luambuene, kansi kalutakuikila ko."³⁷ Bawonso bana Se kamvana sibeza kua mono ye ludi kibembola nduna kuiza kua mono ko .³⁸ Kadi mono yatukidi kuna zulu, ka movanga luzolo luamu ko, kansi luzolo lua nduna wamfidisa.³⁹ Ye tala luzolo lua nduna wamfidisa, vo kividisi kana mosi nkutu mu bana kamvana ko, kansi vo yabafutumuna muna lumbu kia nsuka.⁴⁰ Kadi yilolo luzolo lua Tata, vo konso nduna mona Muana ye kuikila mu yani katambula moyo wa m'vu ya m'vu, ye siyam'futumuna muna lumbu kia nsuka."⁴¹ Mfumu za bayudayo bam'vungutila mu diambu dia kavova vo: " ngina dimpa ditukidi kuna zulu." Bavova:⁴² " Ka Yesu ko ndondo, muana a Yosefi , ndondo tuzayidi Se ye Ngudi e? Neyi wana kafete vovela: " mono ntukidi kuna zulu e?"⁴³ Yesu wabavutudila wavova: " Luyambula vunguta yeno ye yeno."⁴⁴ Kavena muntu ko lenda kuiza kua mono vo ka Tata ko wamfidisa wunnete ye siyam'futumuna muna lumbu kia nsuka.⁴⁵ Diasonekua kua mim'bikudi: " bawonso sibalongua kua Nzambi." Konso muntu nduna wawa ye walongua kua Tata kuizanga kua mono.⁴⁶ Kavena muntu wamona Tata ko vo ka nduna tukidi kua Nzambi ko, yani ndundu wamona Se.⁴⁷ Kieleka muna kieleka, nduna kuikidi wuna ye moyo wa m'vu ya m'vu.⁴⁸ Mono ngina dimpa dia moyo.⁴⁹ Mase meno madia mana muna nsi a nkatu ye bafua.⁵⁰ Tala dimpa ditukidi kuna zulu, mpasi vo muntu kadia dimpa didi ye kafue ko.⁵¹ Mono ngina dimpa dia moyo ditukidi kuna zulu. Vo muntu didi dimpa didi, sikazinga ntangu zawonso. Dimpa siyavana yi n'suni amu mu kuma kia moyo wa nza."⁵² Bayudayo bafuemasana yawu ye yawu ye bayantika filana mpaka, bavova: " neyi muntu ndundu kafete kutuvanina n'suni ani tuadia e?"⁵³ Ikuma Yesu wabatela: " Kieleka muna kieleka, wana nkutu vo ludidi n'suni wa Muana a Muntu ye vo lunuimi menga mani, nga vo nkatu kalulendi baka moyo mu beno kibeni ko.⁵⁴ Konso nduna dia n'suni amu ye nua menga mamu wuna ye moyo wam'vu ya m'vu ye siyam'futumuna muna lumbu kia nsuka.⁵⁵ Kadi n'suni amu wuna madia ma kieleka, ye menga mamu mena nduinu ya kieleka.⁵⁶ Nduna didi nitu amu ye nuini menga mamu wuna mu mono ye mono mu yani.⁵⁷ Kina vo Se wuna moyo wamfidisi, ye wukina vo ngina moyo mukuma kia Se, wana nduna kundia, sikazinga mpe mu kuma kiamu.⁵⁸ Tala dimpa ditukidi kuna zulu, kadina bonso dina dia dia Mase meno ye bafua ko. Nduna dia dimpa didi sikakala moyo m'vu ka m'vu."⁵⁹ Yesu wavova mambu mama muna nzo a lukutakanu, mu ntangu kakala longa kuna Kapenawumi.⁶⁰ Ikuma babidi mu n'longoki miani, kiokio bawa wo, bavova: " malongi mama mena ma mpasi, nani lenda mo tambudile?"⁶¹ Yesu, kina vo wazaya mu yani kibeni vo n'longoki miani miakala dio vungutila, wabatela: " diodio diluluekele?"⁶² Ye vo luamuene Muana a muntu wuta tomboka kuna katekakala ntete?"⁶³ Yi Mpeve vananga moyo. N'suni kayuvanga ndandu ko. Mambu yilutelele mena Mpeve ye moyo.⁶⁴ Kansitu, vena ye ban'kaka vakati kua yeno kabetakuikila ko." Kadi Yesu wazaya tuka kuna ngiatukulu bana kabakuikila ko ye bana bafete kun'yekola.⁶⁵ Wavova: " yi mu diambu diodio yilutelele vo kavena muntu ko lenda kuiza kua mono vo kadim'vewolo kua Se ko."⁶⁶ Ku nima ya momo, babidi mu n'longoki miani bayenda ye kabadiata diaka ye yani ko.⁶⁷ Yesu wavova kua kumi ye zole: " yeno mpe luzolele kuenda e?"⁶⁸ Simoni Petelo wan'tela: " Mfumu, kuanani tukuenda e? Ngeye wuma ye mambu ma moyo wa m'vu ya m'vu, ⁶⁹tuakuikidi ye tuzeye vo wuna wan'longo wa Nzambi."⁷⁰ Yesu wabatela: " Nga ka mono ko yalusola, yeno kumi ye zole, ye mosi mu yeno wuna diabulu e?".⁷¹ Wakala vovela Yuda, muana Simoni Iskalioti, kadi yi yani, mosi mu kumi ye zole, fete yekola Yesu.

7

¹Ku nima mambu momo, Yesu wakala zieta muna Ngalili, kadi kazola kuenda kuna Yuda ko kadi Bayudayo basosa mu kum'vonda.² Wuwu n'kembo wa ba Yudayo ye nzo za nlongo wakala lukufi.³ Idiawu zimpangi zani zan'tela: " Katuka va fulu kiki ye wenda kuna Yuda, mpasi vo n'longoki miaku mpe miamona mavanga wutavanga.⁴ Ka muntu ko wuvanganga mambu mu kinsueki vo yani mosi zolele kakizayikisa va tenda nkongolo. Vo wuta vanga mambu momo, wukisonga kua

nza.⁵Kadi kani mpangi zani za mayakala kabakuikila mu yani ko. ⁶Yesu wabatela: " Wola amu kayifuene ntete ko, kansi wola yeno yikalanga yafuana ntangu zawonso. ⁷Nza kayilendi kulubela ko, kansi yita kumbela kadi yitanga kimbangi mu yani vo mavanga mani mena mambi. ⁸Yeno, lutomboka kuna n'kembo; kikuenda ku n'kembo wowo ko kadi ntangu amu kayalungidi ntete ko." ⁹Ku nima kubatela mambu momo, wasala kuna Ngalili. ¹⁰Kansi kiokio mpangi zani za mayakala zatomboka kuna n'kembo, boshi yani diaka watomboka, kakimonekisa ko kansi mu kinsueki. ¹¹Bayudayo ban'sosa kuna n'kembo ye vova: " Kueyi kena e?"¹²Vakala mpaka zangolo vakati kua n'kangu mu diambu dia yani. Ban'kaka bakala vova: " Muntu wambote kena." ban'kaka bavova: " Ve, n'kangu kamuangisanga." ¹³Kansi ka muntu ko wam'vovela mu kuma kia wonga wabayudayo.¹⁴Vakati kati dia n'kembo, Yesu watomboka kuna kinlongo ye wayantika longa. ¹⁵Bayudayo bayitukua; ye bavova: " Neyi muntu ndundu kazayidi mayingi e? Katanga kuani nkutu ko." ¹⁶Yesu wabavutudila ye wata: " Malongi mamu kamena ma mono ko, kansi mena ma ndondo wamfidisa.¹⁷Vo muntu zolele vanga luzolo luani, sikazaya ndongolo yiyi, vo yitukidi kua Nzambi, ye vo ngita vovela mu mono mosi. ¹⁸Nduna wutavovela mu yani mosi wutasosa nzitusu ya yani mosi, kansi nduna sosanga nzitusu ya nduna wam'fidisa, muntu nduna wuna wakieleka ye mu yani kamuna kondua kua lunungu ko.¹⁹Nga Mose kaluvana n'siku ko e? Kansi kawumosi ko mu yeno wutalunda n'siku. Mu diambu dia nki luzolele kumvondela e?" ²⁰N'kangu wam'vutudila: " diabulu dina yaku. Nani wutazola kuvonda e?"²¹Yesu wavutula ye wabatela: " Yavangi vanga dimosi ye luta yitukua yeno awonso mu diambu diodio. ²²Mose waluvana ngukulu ya kiyakala (Kayakala ya Mose ko, kansi ya zinkulu) ye kia lumingu, lugukanga kiyakala kia muntu.²³Vo muana wayakala tambudi nzengolo ya kiakala mu lumbu kia lumingu mpasi vo n'siku wa Mose kawudiatua ko, mudiambu dia nki luna ye nganzi kua mono mudiambudia ndiakisi muntu wam'vimba mu lumbu kia lumingu e? ²⁴Kalufundisa mu n'talu a zidi ko kansi lufundisa mu lunungu."²⁵Bantu ban'kaka ba Yeluselemi bavova: " Nga kayani ko ndundu betasosa bavonda e? ²⁶Lutala, wutavova mu kia, ye kabeta kun'tela diambu ko. Nga dilendakana vo min'tuadisi bazaya vo wuna kibeni yi Klisto e? ²⁷Kansi tuzeye ndundu kueyi katukidi . Kansi kiokio Klisto sikeza, ka muntu ko sikazaya kueyi katukidi."²⁸Ikuma Yesu waboka muna kinlongo, walonga ye vova: " Lunzeye yeno awonso ye luzeye kueyi yatuka. Kiayiza mu mono kibeni ko, kansi nduna wamfidisa wuna wakieleka, ye kalun'zeye ko. ²⁹Yin'zeye kadi kua yani yatuka ye wamfidisa."³⁰Bateza kun'kanga, kansi ka muntu ko wan'tula koko kadi wola ani kayafuana ntete ko. ³¹Kansi bayingi mu n'kangu bakuikila mu yani ye bavova: " Kina Klisto sikeza, nga sikavanga bisinsu lutala biobio biavangidi ndundu e?" ³²Bafalisi bawa n'kangu wakala vunguta mambu momo mu matadidi Yesu, ye mfumu za zinganga ye bafalisi bafila mfumu za makesa mu kun'kanga. ³³Ikuma Yesu wavova: " Ngina ntete ye yeno mu ntangu ya fioti, ye ku nima singienda kua nduna wamfidisa. ³⁴Siluansosa kansi kalukumbona ko; kuna ngita kuenda, kalulenda ko kuiza ko."³⁵Bayudayo bavova yawu ye yawu: " Kueyi muntu ndundu kakuenda, kuna katulenda kumuena ko e? Nga sikenda vakati kua bobo bamuangana kua bangeleki mu kubalanga e? ³⁶Nki kakele zola vova mu m'vovo wowo: " Siluansosa kansi kalukumbona ko; kuna ngita kuenda, kalulenda kokuiza ko."³⁷Idina, kuna nsuka, lumbu kia nene kia n'kembo, Yesu watelama ye waboka, wavova: " Vo muntu wuna ye vuinia, keza kua mono ye kanua. ³⁸Nduna kuikidi mu mono, bonso wuvovele masonukua, mu yani si muakukula nzadi za maza ma moyo."³⁹Kansi wavova momo mu matadidi mpeve, yoyo bana bakuikila mu yani sibatambula; Mpeve kayaki vanunua ko kadi Yesu kakikembosolua ko.⁴⁰Ndambu ya bantu vakati kua n'kangu, kiokio bawa mambu momo, bavova: " Ndundu kibeni yi Klisto." ⁴¹Kansi ban'kaka bavova: " Nga mu ngalili Klisto kafe tuka e? ⁴²Nga masonukua kamavovanga ko vo Klisto sikatuka mu n'kuna wa Davidi, muna Betelemi vata diodio diakala Davidi ko e?"⁴³Ikuma mvambani yakota vakati kua n'kangu mu diambu dia yani. ⁴⁴Ban'kaka vakati kia yawu bazola ban'kanga, kansi kamuntu ko wan'tula moko. ⁴⁵Idina, mfumu za makesa bavutuka kua mfumu ya nganga za Nzambi ye mim'falisi bobo babatela: " Mu diambu dia nki kalunnatini ko e?" ⁴⁶mfumu za makesa bavutula: " Ka muntu nkutu ko wavovela wuna mu ntama."⁴⁷M'falisi miabavutudila: " Nga yeno mpe baluvunini e?" ⁴⁸Nga vena mosi mu zimfumu yevo mim'falisi bakuikidi mu yani e? ⁴⁹Kansi n'kangu wowo kawuzeye n'siku ko wuna wa singua."⁵⁰Nikodemo (mosi mu mim'falisi wateka kuenda kun'tala) wabatela: ⁵¹"Nga n'siku eto wufundisanga muntu kondua kua teka kun'gua mu zaya diodio kavangidi e?" ⁵²Bavutula ye ban'tela: " Nga ngeye mpe wuna muisi ngalili e? Sosa ye siwamona vo ka m'bikudi mosi ko tukanga muna ngalili."⁵³Idina konso muntu wavutuka muna nzo ya yani mosi.

8

¹Yesu wayenda kuna mongo wa Olive. ²N'suka n'suka wayenda diaka kuna nzo a Nzambi ye n'kangu wa wonso wayiza kua yani. Wavuanda ye wabalanga. ³Min'soneki ye mim'falisi banata n'kento bawanikisa wuta ta zumba. Ban'tula vana kati kua n'kangu.⁴Bosi bavova kua Yesu: " N'longi, n'kento wuwu wawanukunu wuta ta zumba. ⁵Nkiongolo muna n'siku, Mose watuvana n'sua mu tuba matadi kua bantu ba mpila yiyi. Nga neyi vovele mu momo man'tadidi e?" ⁶Bavova dio mu kun'tonta mpasi babaka nzila mu kum'funda. Kansi Yesu wayizama ye wasoneka va n'toto mu nlembo ani.⁷Kina vo batatamana mu kun'yuvula, Yesu wavumbuka ye wabatela: " Bika ndondo mu yeno kondolo sumu kakala wan'tete mu kun'tuba tadi ". ⁸Wayizama diaka ye soneka va n'toto mu n'lembo ani.⁹Kiokio bawa wowo, bayelumuka ye kuenda mosi mosi, tuka nduna waluta mu kimbuta. Ku nsuka Yesu wasala ye muana n'kento wakala vakati kua yawu. ¹⁰Wavumbuka ye wavova: " N'kento, mim'fundu miaku kueyi mina e? Nga ka muntu wuyelese ko e?" ¹¹Wavova: " Ka muntu ko, Mfumu" Yesu wan'tela: " Mono mpe kikuyelasa ko. Wenda kuaku; kuvodi diaka sumu ko."¹²Yesu wavova diaka kua n'kangu, ye wata: " Mono yi kia kua nza; nduna wukundanda, kalendi diatila mu tombe ko kansi sikakala ye kia kua moyo". ¹³m'falisi mian'tela: " Ngeye wutata kimbangi kia ngeye mosi; kimbangi kiaku kakina kia kieleka ko."¹⁴Yesu wabavutudila ye wavova: " Kanele vo ngitata kimbangi kia mono mosi, kimbangi kiamu kina kia kieleka. Nzeye kueyi yatuka ye kueyi

ngita kuenda; kansi beno, kaluzeye ko kueyi yatuka ye kueyi ngita kuenda. ¹⁵Beno lutafundisa mu kin'suni; mono kitafundisa muntu ko. ¹⁶Kanele vo ngitafundisa, mfundusu amu yina yakieleka kadi kina mono mosi ko, kansi ngina ye Se diamu dia mfidisa. ¹⁷Mu nsiku eno muasonama vo kimbangi kia bantu babole kina kia kieleka. ¹⁸Yimono ngitata kimbangi kia mono mosi, bosu Se diamu diamfidisa, wutata mpe kimbangi kiamu. ¹⁹Ban'tela: "kueyi kuna Se diaku e?" Yesu wavutula: "Kaluzeyi kani mono, kani Se diamu ko; vo luanzaya, nga luazaya mpe Se diamu." ²⁰Wavova mambu momo kiokio kakala longela muna n'zo a Nzambi va lukufi ye nkela ya mvuilu ye kamuntu mosi n'kutu ko wan'kanga kadi ntangu ani kayafuana ntete ko. ²¹Wabatela diaka: "Ngiele. Siluansosa ye siluafua mu masumu meno. Kalulendi kuiza kuna ngita kuenda ko." ²²Bayudayo bavovana: "Yani tele: "Kalulendi sala kuiza kuna ngita kuenda ko", nga vonda sikakivonda e?" ²³Yesu wabatela: "Beno lubesi vava van'toto, mono yi muisi zulu. Beno luna besi nza yiye; kansi mono kina muisi n'za yiye ko. ²⁴Mu diodio, yilutelele vo siluafua mu masumu meno." Kadi wana vo lukuikila vo mono ngina, siluafua mu masumu meno. ²⁵"Nani wuna ngeye?" wana Ban'yuvula. Yesu wabatela: "Dina yalutela tuka kuna ngiantukulu. ²⁶Ngina ye mabidi mu vova ye mu fiongonona mu momo ma lutadidi. Kansi ndondo wamfidisa wuna wakieleka; ye, ngita vova kua nza mambu mana yawa kua yani." ²⁷Kababakusa ko vo wakala kubavovela mu matadidi Se. ²⁸Yesu wavova: "kiokio luzangula Mwana a Muntu, wana siluazaya vo ngina ye vo kivantanga kani dimosi mu mono mosi ko. Bonso Se kandongela dio, ngita vova mambu momo. ²⁹Nduna wamfidisa wuna yamu ye kangiambula mono mosi ko kadi yivantanga ntangu za wonsono mambu makun'yangidikanga." ³⁰Kiokio Yesu kakala vova mambu momo, babidi ba kuikila mu yani. ³¹Yikuma Yesu watela bayuda bobo bakuikila mu yani: "vo lusikidi mu m'vovo amu wana luna nlongoki miamu kibeni; ³²Wowo Siluazayila kieleka ye kieleka sikialuvana kimpuanza." ³³Bam'vutudila: "Beto tuna bana bakanda dia Abalahami ye katuasala kala nkutu bantu bamvua ba muntu ko; neyi wana lenda vovela vo: "Beno siluavewa kimpuanza e?" ³⁴Yesu wabavutudila: "Kieleka, mu kieleka, ngita kulutela, konso muntu volele sumu yani wuna nanga a sumu. ³⁵Nanga kazingilanga ntangu zawonso muna nzo ko, kansi mwana zingilanga mo ntangu zawonso ³⁶Ikuma, vo mwana wukudidi, siwakala mu kimpuanza. ³⁷Nzeye vo luna bana bakanda dia Abalahami; lutasosa lua m'vondesa kadi m'vovo amu kawuna ye fulu mu yeno ko. ³⁸Ngita vova mambu mana yamona kua Se diamu, beno mpe lutavanga mana luawa kua mase meno." ³⁹Bavutula ye vova: "Se dieto yi Abalahami." Yesu wabatela: "Vo lukala bana ba Abalahami, nga lutavanga mavanga ma Abalahami. ⁴⁰Kansi wuwu lutasosa kumvonda n'kutu, mono muntu, yalutelele kieleka kiokio yawa kua Nzambi. Abalahami kavanga wo ko. ⁴¹Lutavanga mavanga ma Se dieno." Ban'tela: "Katuna mu mavanga mazumba ko; tuna ye Se, yi Nzambi." ⁴²Yesu wabatela: "Vo Nzambi kakala Se dieno nga lua nzolele, kadi yavayika ye yatuka kua Nzambi; kiayiza mu mono mosi ko, kansi yani wamfidisa. ⁴³Nki kalubakusilanga mambu mamu ko e? Kadi kalulendi mo wa ko. ⁴⁴Beno luvuilu kua nkadi a mpemba, Se dieno, ye luzolele lungisa nsatu za kinsuni za Se dieno. Yani yi m'vondi tuka ngiatukulu a nza ye kena mu kielaka ko, kadi mu yani ka muna kieleka ko. Kiokio ketavuna, wuta wo vangila landila vangulu kiani kadi wuna m'vuni ye se dia luvunu. ⁴⁵Kiongolo, kalunkuikilanga mu mono ko kadi yivovanga kieleka. ⁴⁶Nani vakati kua yeno lenda kum'visikisa mu momo matadidi sumu e? Vo ngita vova kieleka nki kaluku nkuikidilaga ko e? ⁴⁷Konso muntu wuna wa Nzambi wanga mambu ma Nzambi, kansi kaluwanga mo ko kadi kaluna lua Nzambi ko." ⁴⁸Bayudayo bam'vutudila: "Nga katuna tuanunga ko mu ta vo ngeye wuna muisi samalia ye vo diabulu dina yaku e?" ⁴⁹Yesu wabavutudila: "Kina ye diabulu ko; kansi yikembesanga Se diamu, kansi lukumvuezanga. ⁵⁰Kisonsanga nzitusu ya mono kibeni ko; kansi vena ye muntu wusosanga ye wufundisanga. ⁵¹Kieleka, mu kieleka, ngitakulutela, vo muntu lundidi m'vovo amu, kasala mona n'kutu lufua ko." ⁵²Bayudayo ban'tela: "Wuwu, tuzeye vo diabulu dina yaku. Abalahami ye mimbikudi bafua. Kansi wutavova: "Vo muntu lundidi mambu mamu kalendi sala yeleka n'kutu lufua ko." ⁵³Kulutidi Se dieto Abalahami mu nene nduna wafua ko, kawawu ko e? m'bikudi mpe miafua. Nani kukibanzilanga e?" ⁵⁴Yesu wavutula: "vo ngita kisana mono mosi, nzitusu amu yina ya mpamba. Yi Se diamu nduna lutabokelelanga Se dieno - wutakunsanisina. ⁵⁵Kaluan'zaya ko, kansi mono yin'zeye. Vo m'vovele: "kin'zeye ko", siyakala yi m'vuni bonso beno. Kansi n'kutu, yin'zeye, ye yilundanga mambu mani. ⁵⁶Se dieno Abalahami wayangalala mu mona lumbu kiamu; wamona kio ye wayangalala. ⁵⁷Bayudayo ban'tela: "Kualungisi nkutu ntete makumatanu ma m'vu ko kansi wamona Abalahami e?" ⁵⁸Yesu wabavutudila: "Kieleka, mu kieleka, yilutelele dio, tekila Abalahami kawutuka, Mono ngina. ⁵⁹Babonga matadi mu kun'zuba kansi Yesu wasuama ye wavayika muna nzo a Nzambi.

9

¹Kiokio Yesu kakala luta, wamona muntu mosi wakala mpofu tuka ngutukulu ani. ²Minlongoki miani mia n'yuvula: "N'longi, nani wavola sumu e? muntu ndundu yevo se diani ye ngudi ani, mpasi kawutuka mpofu e?" Yesu wavutula: "Ka muntu ndundu, ka se ye ngudi ani mpe ko bavola sumu, kansi mu diambu dia mavanga ma Nzambi ma monokosua mu yani. ⁴Tufete vanga mavanga ma nduna wamfidisa wuwu kuna kua kia. Mpimpa yilueke kiokio muntu kalendi sala diaka ko. ⁵Kina vo ngina mu nza ngina kia kua nza. ⁶Kiokio Yesu kamana vova mambu momo, watawula mete va n'toto, wasala nteke mu mete mani, ye wokusamo mu meso mani. ⁷Wan'tela: "Wenda yobela muna lundulu kia maza ma silowa (disongele wafiduasua)." Ikuma muntu wayenda, wayobila ye wavutuka wutamona. ⁸Wana mfinangani zani ye bobo bam'mona kiokio kakala lombanga mu n'tama bavova: "Nga kayi muntu nduna wakala vuandanga ye lombanga ko e?" ⁹Ban'kaka bavova: "Yiyani" Kansi ban'kaka bavova: "Ve, kansi fuanane ye yani." Kansi wabatela: "Yimono kuamu" ¹⁰Ban'tela: "Ikuma, neyi meso maku ma muenene?" ¹¹Wabavutudila: "Muntu wubokodoluanga Yesu wawangidi nteke ye wankusidi yo mu meso mamu, bosu wun'telele: "Wenda yobela muna lundulu kia maza ma silowa." Wana yayenda sukula meso mamu ye yatuvukila mona." ¹²Ban'yuvula: "Nga kueyi kena e?" Wabavutudila: "Kizeye ko" ¹³Banata

muntu wakala mpofu kua mim'falisi. ¹⁴Nkiongolo kiakala lumbu kia lumingu kiokio Yesu kasala nteke ye kun'zibula meso. ¹⁵Wana Mim'falisi mian'yuvula diaka neyi katambudila mbueno. Wabavutudila: "Yani watudidi nteke mu meso mamu. Yasukudi ye wuwu ndendele mona." ¹⁶M'falisi mia n'kaka miavova: "Muntu ndundu katuka kua Nzambi ko kadi kazitisanga lumbu kia lumingu ko." Ban'kaka bavova: "neyi nkua masumu kalenda vangila bimangu bia mpila yiyi e?" Wana vakala mvambani vakati kua yawu. ¹⁷Batela diaka kua muntu wakala mpofu: "Neyi wuta ta mu yani, kadi wazibudi meso e?" Muntu wabavutudila: "Yani yi Mbikudi." ¹⁸Kansi kabazola kuikila ko vo yani wakele mpofu ye vo wuwu wutamona. Ikuma babokela se ye ngudi ani. ¹⁹Bayuvula kua se ye ngudi: "Nga yimuana eno ndondo luatela vo wawutuka mpofu e? Neyi divangamene vo wuwu lendelele mona e?" ²⁰Se ye ngudi babavutudila: "Tuzeye vo wuna muana eto yevo wawutuka mpofu. ²¹Wuwu neyi ketamuena, katuzeye wo ko, ye nani wan'zibudi meso. Lun'yuvula, wakula kena ye lenda vutula yani mosi." ²²Se ye ngudi bavovela wuna kadi bakala ye wonga wa bayudayo. Kadi ba Yudayo bakala ye kani diakula konso muntu wutambudila vo Yesu yi Klisto, mu nzo ya lusambula. ²³Mu kuma kiokio se ye ngudi bavutula: "Yani wuna wakula, lun'yuvula." ²⁴Bosi mu nkumbu ya n'zole, babokela muntu wakala mpofu ye ban'tela: "Vana nzitusu kua Nzambi. Tuzeye vo muntu ndundu wuna nkua masumu." ²⁵Ye muntu ndondo wavutula: "Kizeye ko vo wuna nkua masumu vo nkatu. Diambu dimosi nzeye yakele mpofu, ye wuwu mu mona ngina." ²⁶Bosi ban'tela: "Nki kavangidi e? Neyi kazibudidi meso e?" ²⁷Wavutula: "Yilutelele kala kansi kalutakunguila ko! Nki diaka luzolele dio wila? Nga beno mpe kaluzolele kuma n'longiki miani ko e? Luzolele?" ²⁸Bam'finga ye vova: "Beni luna n'longiki miani, kansi beto tuna n'longiki mia Mose." ²⁹Tuzeye vo Nzambi wavova kua Mose, kansi katuzeye kue kutukidi yuyu ko." ³⁰Muntu wabavutudila wavova: "Diangitukulu vo kaluzeye kukatukidi ko. Kansi nkutu wu nzibudi meso. ³¹Tuzeye vo Nzambi kawanga bankua masumu ko; kansi vo muntu wuna wakuikama ye wuta vanga luzolo luani, wukun'guilanga." ³²Tuka ngiantukulu a nza, katuawilu eti ko vo muntu lendelele zibula meso ma muntu wawutuka mpofu. ³³Vo muntu ndondo kakadi wa Nzambi ko, nga kalendelele vanga kima ko." ³⁴Bam'vutudila: "Ngeye wawutukila mu sumu, ye wutakutu longela e?" Bosi, ba n'tuba kuna nganda. ³⁵Yesu wawa vo ban'kula muna nzo a lukutakanu. Wan'solula ye wan'tela: "Nga wukuikilanga mu Muan'a muntu e?" ³⁶Wavutula ye vova: "Nani kena Mfumu mpasi vo ya n'kuikila e?" ³⁷Yesu wa n'tela: "Wummuene ye yiyani wutavovana ye ngeye." ³⁸Muntu wam'vutudila: "Mfumu, nkuikidi." Ye wan'kunda. ³⁹Yesu wavova: "Yayiza mu nza mu kuma kia mfundusu, mpasi vo bobo bena zimpofu bamona, ye bobo bamonanga bakuma zimpofu." ⁴⁰M'falisi mian'kaka miakala yani bawa mambu momo ye ban'tela: "Nga beto mpe tuna zimpofu e?" ⁴¹Yesu wabavutudila: "Vo lukalanga zimpofu nga kaluna ye sumu ko. Kansi wuwu lutavova: "Mu mona tuna" Ikuma sumu dieno dina kaka."

10

¹Kieleka, mu kieleka, ngita dio kulutela, nduna kakotela va muelo mu mpaka a mameme ko, kansi viokele mu nzila ya n'kaka, muntu ndondo wuna muivi ye kimpumbulu. ²Kansi ndondo kotele vana muelo yi m'vungi wabuka. ³N'kengi wukun'zibudilanga muelo. Mameme ma wanga ndinga ani ye wubokelanga mameme ma yani kibeni mu nkumbu awu ye wuvayikisanga mo. ⁴Kiokio kamene vayikisa mawonso momo mena mayani, yani vitidi vana n'tuala a mawu ye mameme makun'landanga; Kadi mazeye ndinga ani. ⁵Kamalendi landa nzenza ko, kansi nkutu siman'tina kadi kamazeye ndinga za ba nzenza ko." ⁶Yesu wabatela ngana eyi, kansi kababakusa diambu mu mana kabatela ko. ⁷Bosi Yesu wabatela diaka: "Kieleka, muna kieleka, ngita dio kulutelele, mono yikielo kia mameme. ⁸Bawonso bayiza viti kun'tuala amu bena mivi ye bimpumbulu, kansi mameme kamawila ndinga zawu ko. ⁹Ngina kielo. Konso muntu kotela mu mono sikavulusua; sikakala kota ye vayika, ye sikabaka kia dia. ¹⁰Muivi wukuizanga kaka mu yiya, vonda ye fuasa. Mono, yayiza mpasi makala ye moyo ye matambula wo wayingi. ¹¹Ngina mvungi wambote. Mvungi wambote wuvananga moyo ani mu kuma kia mameme mani. ¹²N'sadi kena mvungi ko ye kavuidi mameme ko. Vo muene mbulu yitakuiza, yani yambudi mameme ye tinini. Ye mbulu zibakidi mo ye muangisimo. ¹³Tinini kadi wunakuani n'sadi ye ketakikuamisa mu mameme ko. ¹⁴Mono ngina m'vungi wambote. Nzeye bobo bena bamono ye bawu mpe banzeze. ¹⁵Se wunzeze ye nzeye Se; ye yiyekolanga moyo amu mu kuma kia mameme mamu. ¹⁶Mvuidi diaka mameme man'kaka kamena mu mpaka yiyi ko. Mfete mo nata mpe ye simawa ndinga amu mpasi vakala ye buka kimosi ye m'vungi mosi kaka. ¹⁷Tala kuma Se kan'zolele: "Yivananga moyo amu mpasi ya vutukila wo. ¹⁸Ka muntu ko kunkatulanga wo, kansi yivananga wo mono mosi. Ngina ye lendo kia vana wo ye ngina ye lendo kia vutukila wo. Se wamvanina dio lue." ¹⁹Mu kuma kia m'vovo miomio mvambani ya kintulumukina ya bua diaka va kati kua bayudayo. ²⁰Babidi mu yawu bavova: "Diabulu dina yani ye n'tu ani wunukukini. nki lutakunguila e?" ²¹Ban'kaka bavova: "Zozo kazina ngindu za muntu wuna ye diabulu ko. Nga diabulu dilenda zibula meso ma mpofu e?" ²²Bosi n'kembo wambiekolowayiza kuna Yelusalemi. ²³Yinsungi a sivu ye Yesu wakala zieta muna n'zo a Nzambi, kuna ndambu a kielo kia Solomo. ²⁴Ikuma bayudayo ban'zungidila ye ban'tela: "Nate ye nkia ntangu tatamana dio sueka e? Vo ngeye yi Klisto, wututela dio va ntenda nkongolo. ²⁵Yesu wabavutudila: "Yalutela dio kansi kaluta dio kuikila ko. Mavanga momo yivanganga mu nkumbu a Se diamu matanga kimbangi kiamu." ²⁶Kansi nkutu kaluta kuikila ko kadi kaluna mameme mamu ko. ²⁷Mameme mamu mawanga ndinga amu. Nzeye mo ye makundandanga. ²⁸Yivananga mo moyo wa m'vu ya m'vu, kamalendi sala fua ko ye kamuntu mosi ko fete mo kuasa va moko mamu. ²⁹Se diamu wamvana mo lutidi nene ye bawonso ye kamuntu mosi lenda mu kuasa mu koma kua Se diamu ko. ³⁰Mono ye Se, tuna muntu wumosi." ³¹Ikuma bayudayo babonga diaka matadi mu kun'zuba. ³²Yesu wabavutudila: "Yalusongele mavanga mabidi mambote ma Se diamu. Nkia vanga mu mawonso lutakuntubila matadi e?" ³³Bayudayo bam'vutudila: "Ka mu diambu dia vanga diambote ko tuta kuzubila matadi, kansi n'kutu mudiambu dia mvuezolo; kadi ngeye, muntu, kansi wutakibanzila bonso Nzambi." ³⁴Yesu wabavutudila: "Nga kadina diasonama muna n'siku mieno ko: "Ntele yeno luna yi

nzambi nzambi e?"³⁵Vo wababokelela yi nzambi nzambi, kua bobo mambu ma Nzambi mayiza (ye masonukua kamalendi sobuako),³⁶neyi lutavovela kua ndondo Se kavelelesa ye kafidisa mu nza: " ngeye wuta vuez", mu diambu dia mvovele: " Ngina Muana a Nzambi e?"³⁷Vo kitavanga mavanga ma Se diamu ko, wana kalunkuikila ko.³⁸Kansi n'kutu vo ngita mo vanga, kana nkutu kaluzolele kunkuikila ko, lukuikila kana mavanga; wowo siluazayila ye bakusa vo Se wuna mu mono ye mono ngina mu Se."³⁹Batonta diaka mu kanga Yesu, kansi wasuinuka mu moko mawu.⁴⁰Nkumbu mosi diaka Yesu wayenda kuna simu dia Yolodani, vana fulu kiokio Yowani kakala ye fu kiabotekela, ye wavuanda vana.⁴¹Bantu babidi bayiza kua yani ye bavova: " Yowani kavanga kani mangu kimosi ko, kansi mawonso kavova matadidi muntu ndundu mena makieleka."⁴²Ye babidi bakuikila mu Yesu vana fulu kina.

11

¹Vakala ye muntu, nkumbu ani Lazalo, wakala ye kimbevo. Wakala muisi Betania, vata dia Malia ye Malata, mpangi ani a n'kento.²Lazalo wakala mpangi ya yakala kua Malia, ndondo wakusa Mfumu mafuta ma mile, ye wokusuna malu mani mu nsuki zani.³Nsanga zani zole bafila nsangu kua Yesu bavova: " Mfumu, tala, nduna wazola wutayela."⁴Yesu, kiokio kawa vo, wavova: " Kimbevo kiokio kakinata ku lufua ko, kansi nkutu ku n'kembo a Nzambi mpasi vo Muana Nzambi kakembosolua wo."⁵Yesu wakala zolanga Malata nsanga ani ye Lazalo mpe.⁶Ikuma kiokio Yesu, kawa vo Lazalo wayela, wakala diaka lumbu bibiole kuna fulu kiokio kakala.⁷Kunima momo, wavova kua n'longoki miani: " Tuvutuka kuna nsi ya Yuda."⁸N'longoki mi n'tela: " N'longi, mu ntangu yiyi bayudayo beta teza kuzuba matadi, ye wuta ko vutuka diaka e?"⁹Yesu wavutula: " Nga kavena wola kumi ye zole ko ya kia muna lumbu kimosi ko e? Vo muntu wutadiata mu muini, kalendi sansala ko, kadi wutamona mu kia kua nza yiyi."¹⁰Kansi vo wutadiata mpimpa kafete sansala kadi kia kakuna mu yani ko."¹¹Kiokio kamana vova momo mawonso, wakudika: " N'kundi eto Lazalo lele, ngita kokuenda mpasi ya nsikamesa."¹²Wana n'longoki mian'tela: " Mfumu, vo yani wuna waleka, sikasikama."¹³Yesu wakala vovela wuna lufua lua Lazalo kansi babanzila vo wavovela tolo tuavundila.¹⁴Wana, Yesu wabatela mu kia: " Lazalo fuidi."¹⁵Ngiangalele mu yeno kina vo kiakele kuna ko, mpasi vo lua kuikila. Wuwu tuenda Kuna!"¹⁶Toma, wabokololua Didimo, wavova kua n'longoki mian'kaka: " Tuenda mpe mpasi tuafua ye Yesu."¹⁷Kiokio Yesu kaluaka, wamona vo Lazalo wasala kala lumbu ya muna ziami.¹⁸Betania diakala lukufi ye Yelusalemi, tezo kia kumi ye tanu dia sitada.¹⁹Bayudayo babidi bayiza kua Malata ye Malia mu kubafiawudisa mu diambu dia mpangi awu ya yakala.²⁰Kiokio Malata kawa vo Yesu lueke, wayenda kun'giamba, kansi Malia wakala wavuanda muna nzo.²¹Ikuma Malata wavova kua Yesu: " Mfumu, vokala vava, nga mpangi amu ya yakala kafuidi ko."²²Kana nkutu wuwu, nzeye vo konso dina lombaa kua Nzambi, sikakuvana dio."²³Yesu wa'ntela: " Mpangi aku ya yakala sikafutumuka."²⁴Malata wan'tela: " Nzeye vo sikafutumuka muna ntangu ya mfutumukunu muna lumbu kia nsuka."²⁵Yesu wamvutudila: " Mono yilufutumuku ye moyo; nduna wukuikila mu mono sikakala moyo kani vo fuidi;²⁶ye konso muntu wuna moyo ye kuikidi mu mono kalendi fua nkutu ko. Kuikidi mu momo e?"²⁷Wa'ntela: " Ingeta, Mfumu, yikuikidilanga vo ngeye wu Klisto, Muana a Nzambi ndondo wuta kuiza mu nza."²⁸Kiokio kamana vova wowo, wabaluka ye wabokela vana mbela, Malia, mpangi ani ya n'kento. Wan'tela: " N'longi wuna vava, ye wuta kubokela."²⁹Kiokio kawa wowo, watelama mu nsualu ye wayenda kua yani.³⁰Yesu kakota ntete kuna vata ko, kadi wakala kaka ntete vana fulu kina Malata kan'guana.³¹Wana kiokio bayudayo bakala ye Malia muna nzo ye bakala kum'fiawudisa, bamona Malia watelama ye wavayika mu lemoka, ban'landa kiokio kakala kuenda kuna ziami mu kuenda dila.³²Kiokio Malia kaluaka vana fulu kiakala Yesu ye kammona, wabua vana malu mani ye wan'tela: " Mfumu, vo kala vava mpangi amu ya yakala nga kafuidi ko."³³Kiokio Yesu kammona wutadila, kiokio kamona mpe bayudayo bayiza ye yani bakala dila, wakala ye kingongo muna mpeve ani ye wavila zayi.³⁴Wavova: " Veyi luan'tudidi e?" Ban'tela: " Mfumu, wiza ye tala."³⁵Yesu wadila.³⁶Bosi bayudayo bavova: " Tala mpila kakele zolela Lazalo!"³⁷Kansi ban'kaka mu yawu bavova: " Muntu ndundu wazibula meso ma mpofo, nga kalendele mpe vanga ko vo muntu ndundu kafue ko e?"³⁸Ikuma Yesu, wakala diaka ye kingongo kia yingi muna kati kua yani, wayenda kuna ziami. Kiakala n'luka ye tadi diakanga wo.³⁹Bosi Yesu wavova: " Lukatula tadi!" Malata, nsanga a Lazalo, ndondo wafua, wavova kua Yesu: " Mfumu, wuwu, nitu yifete kala kala ya wola, kadi wafuidi tuka lumbu biya."⁴⁰Wan'tela: " Nga kiatelele ko vo kuikidi, siwamona n'kembo a Nzambi e?"⁴¹Ikuma, bakatula tadi. Yesu watombola meso ye wavova: " Tata, yitondele kadi wanguididi."⁴²Yazeye vo wukunguilanga ntangu zawonso, kansi mudiambu dia n'kangu wuwu wunzungididi ngita diovovela, mpasi bakuikila vo ngeye wamfidisa."⁴³Kiokio kamana vova wowo, waboka mu ndinga ya ngolo: " Lazalo, vayika!"⁴⁴Mvumbi yavayika; moko mani ye malu makala makangama mu min'lele, ye zidi kiani kia fikua n'lele. Ikuma Yesu wabatela: " Lun'kutula, ye lun'giambula kenda!"⁴⁵Idina bayudayo babidi bobo bayiza kua Malia ye bamona mambu Yesu kavanga, bakuikila mu yani;⁴⁶kansi ban'kaka bavutuka kua mim'falisi ye babatela mambu Yesu kavanga.⁴⁷Idina bangudi zanganga zambuta ye mim'falisi bavuanda ye bavova: " Nki tulenda vanga e? Muntu ndundu bimangu bia bidi keta vanga."⁴⁸Vo tun'tadidi wuna, bantu bawonso sibakuikila mu yani; ye besi loma sibeza ye kuata fulu kieto ye n'si eto."⁴⁹Kansi nkutu, muntu mosi mu yawu wabokololua Kayafa, ndondo wakala ngudi a nganga mu m'vu wuna, wabatela: " Kaluzeye nkutu kima ko."⁵⁰Kaluzeye ko vo dina dia m'funu muntu wumosi kafuila n'kangu wawonso, va fulu kiafukisa nsi yawonso."⁵¹Kansi kavovela dio mu yani kibeni ko; wuwu, kina vo yani wakala ngudi a nganga ya mbuta mu m'vu wuna, yani wakala bikula vo Yesu kafeti fua mu diambu dia nsi;⁵²Ye ka mudiambu dia nsi kaka ko, kansi mpasi vo bana ba Nzambi bamuangana bakutakesua mu wumosi.⁵³Yidina tuka lumbu kina, bakala kubika neyi balenda vondela Yesu.⁵⁴Yesu kadiata diaka ye bayudayo va nkongolo ko, kansi wavayika mu kinsueki ye kuenda kuna nsi yalukufi ye nsi ya nkatu muna mbanza yabokololua Efalayimi. Wavuanda kuna ye n'longoki miani.⁵⁵Paska kia bayudayo kiafinama, babidi batomboka kuna

Yelusalemi batuka mu ndambu ye ndambu za nsi tekila paska mu kivelelesa.⁵⁶ Basosa Yesu, ye bavovana yawu ye yawu kina vo batelama va kinlongo: " Nki lutayindila e? Kakuiza ku nkembo ko e?"⁵⁷ Bangudi zanganga zambuta ye mim'falisi bavovana luve vo muntu zeye fulu kina Yesu, nga kafeti dio kubatela mpasi vo ban'kanga.

12

¹Lumbu sambanu tekila paska, Yesu wayiza kuna Betania kuakala Lazalo ndondo kafutumuna mu bafua. ²Bam'vana madia, Malata wakala kubika ye Lazalo wakala mosi mu bobo bakala vana meza ye Yesu. ³Ikuma, Malia wabaka bungua kia mazi ma nsunga makubukua mu nale ya kondua sangua ye yantalu kibeni, wadukula mo vana malu ma Yesu, ye wakusuna malu ma Yesu mu nsuki zani. Nzo yazala ye nsunga ya mazi. ⁴Yuda Isikaliyoti, mosi mu n'logoki miani, ndondo wayekola Yesu, wavova: " ⁵Mudiambu dia nki mafuta mama kamatekolo kuani mu nkama tatu za denale ye vana mbongo zozo kua zimputu ko e?" ⁶Wakala vova wuna, ka mudiambu dia sadisa zimputu ko, kansi mu diambu dia wakala muivi: yani wakala lunda nkela ya mbongo ye wakala bong'a yina yakala mo tulua. Yesu wavova: " Lun'giambula kavuanda kuani. Yani vengidi dio mudiambu dia lumbu kia lufua luamu. ⁸Zimputu, siluakala zawu ntangu zawonso, kansi mono, kalukala yamu ntangu zawonso ko." ⁹Wuwu, ndonga ya bantu ya bayudayo yawa vo Yesu wakala kuna ye bayenda; ka mudiambu dia Yesu kaka ko, kansi diaka mpasi bamona Lazalo ndondo Yesu kafutumuna mu bafua. ¹⁰Bangudi zanganga zambuta bawizana mpe mu vonda Lazalo; ¹¹Kadi mukuma kia yani bayudayo babidi babasisa ye bakuikila mu Yesu. ¹²Lumbu kialanda, ndonga ya bidi ya yiza kuna n'kembo. Kiokio bawa vo Yesu lueke kuna Yelusalemi, ¹³Babaka ntayi za mandala, bavayika mu kutana ye yani ye bakaya mu ndinga ya ngolo: " Ozana! Bika kasakumunua ndondo wizidi mu nkumbu a Mfumu, N'tinu a Israeli!" ¹⁴Yesu wamona muana mpunda ye wavuanda vana zulu a yawu, bonso wasonama: ¹⁵"Kumoni wonga ko muana n'kento a nsioni; tala, N'tinu aku lueke, wavuanda vana zulu a muana mpunda." ¹⁶Kuna ngiantukulu n'longoki miani kamiakala zaya mambu momo ko, kansi kiokio Yesu kakembesua, babambuka moyo vo mambu momo makala masonama mudiambu dia yani ye mpe mambu momo mavangama mu yani. ¹⁷Wuwu, n'kangu wakala ye Yesu kiokio kabokela Lazalo muna ziami ye kam'futumuna mu bafua, wata kimbangi kua ban'kaka. ¹⁸Yi mudiambu diodio n'kangu wavayika mu kutana ye yani, kadi bawa vo wavanga sinsu kiokio. ¹⁹M'falisi miavova yawu ye yawu: " Lutala, kalulendi vanga kima ko; lutala, n'kangu mu kun'landa wuna." ²⁰Wuwu wakala ndambu ya besi Ngeleki bakala ye bobo bakala tomboka kuna n'kembo mu kunda. ²¹Baba bakala kuenda kuna kua Filipino wakala muisi Betesayida kuna Ngilili ye ban'yuvula: " Mbuta, tuzolele tuamona Yesu." ²²Filopo wayenda ye wavova kua Andele; Andele wayenda ye Filipino ye bavova kua Yesu. ²³Yesu wabavutudila ye wavova: " Ntangu yizidi mpasi vo Muana a Muntu kakembesua." ²⁴Kedika, muna kedika, yilutelele wo, wana nkutu vo nginga ya ble kayisotoki va n'toto ye kayifue ko, siyakala kaka nginga yimosi, kansi vo yifuidi, siyawuta mim'butu lutila. ²⁵Nduna wuzolanga luzingu luani sikavidisa lo; kansi ndondo wubelanga luzingu luani va nza yiya sika lunda lo mukuma kia moyo wa m'vu ya m'vu. ²⁶Vo muntu wutakunsadila kandanda; ye vana ngina, vana mpe sivakala n'sadi miamu. Vo muntu wutakunsadila, Se sikan'kembesa. ²⁷Muela amu wuna wakuamusua mu ntangu yiya: nki ndenda vova e? " Tata, Nga lenda kumvukisa mu ntangu yiya ya mpasi e? Kansi yi mudiambu dia ntangu yiya yayizila. ²⁸Tata, kembesa nkumbu aku." Wana ndinga mosi yavayika kuna zulu ye yavova: " Yan'kembesa, ye siyan'kembesa diaka." ²⁹Bosi, n'kangu wakala vana mbela ye wawa wo wakala vova vo i mbandanu. Ban'kaka bavova: " Mbasi yim'vovese." ³⁰Yesu wavutula ye wavova: " Ndinga yoyo kayizidi mudiambu dia mono ko, kansi mudiambu dia yeno. ³¹Wuwu yi mfundusu a nza yiya: wuwu, muana a mfumu a nza yiya sikakulua. ³²Ye mono, vo nzangulu tuka va ntoto, siyatunta bantu bawonso kua mono kibeni." ³³Wakala vova mambu momo mu songa mpila kafuete fuila. ³⁴N'Kangu wam'vutudila: " Yeto tualongoka muna min'siku vo Klisto sikazinga m'vu ya m'vu. Neyi lenda vovela vo: " Muana a Muntu kafete zangulua tuka va n'toto e? " Nani ndondo wuna Muana a Muntu e?" ³⁵Wana Yesu wabatela: " N'temo wuna ntete vakati kua yeno kansi ka mu ntangu yanda diaka ko. Ludiata wuwu luna ye n'temo mpasi vo tombe kakilubula ko. Ndondo wutadiata muna tombe kazayanga ko kueyi keta kuenda. ³⁶Kina vo luna ye n'temo, lukuikila muna n'temo mpasi vo luakituka bana ba n'temo." Yesu wavova mambu momo ye ku nima, wayenda suama kua nda ye yawu. ³⁷Kanele vo Yesu wavanga sinsu bia yingi va n'tuala awu kansi kabakala kun'kuikila ko. ³⁸Mpasi vo mambu ma m'bikudi Yesaya menda betela, bonso kavovela mo: " Mfumu, nani wakuikila mu nsangu zeto e? kua nani koko kua Mfumu kua songelua e?" ³⁹Mudiambu diodio, kabalenda kuikila ko kadi Yesaya wavova diaka: ⁴⁰" Wafika meso mawu, ye wakanga n'tima miawu; vo ka wawu ko nga bamona mu meso mayawu kibeni ye zaya mu n'tima miawu, ye nga bavutuka, ye nga yabaniakisa." ⁴¹Yesaya wavova mambu momo kadi wamona n'kembo wa Yesu ye wam'vovela. ⁴²Nkutu, mfumu zabidi mpe zakuikila mu Yesu; kansi mudiambu dia mim'falisi, kaban'zola ko mpasi vo kababembolua muna nzo a lukutakanu ko. ⁴³Bazola nzitusu yakala tuka kua bantu lutila nzitusu yatukanga kua Nzambi. ⁴⁴Yesu wazangula ndinga ye wavova: " Ndondo kuikila mu mono, kakuikidi kaka mu mono ko kansi mpe mu nduna wamfidisa, ⁴⁵ye ndondo wumbuene muene nduna wamfidisa. ⁴⁶Yayiza bonso n'temo va nza mpasi vo konso nduna kuikila mu mono kakadi mu tombe ko. ⁴⁷Vo muntu wila mambu mamu kansi kalundidi mo ko, kikum'fundisa ko; kadi yayiza, ka mudiambu dia fundisa nza ko, kansi mu vuluza nza. ⁴⁸Konso kumbembola ye katambudi mambu mamu ko wuna ye muntu wutakum'fundisa: yi mambu momo yavovele mawu makum'fundisa muna lumbu kia nsuka. ⁴⁹Kadi kiavovele mu luzolo luamu ko. Ku ndambu ya n'kaka, yi Se diamfidisa, dia mvana luve mu momo mfete ta ye momo mfete vova. ⁵⁰Nzeyo vo n'siku ani yi moyo wa m'vu ya m'vu; ikuma mambu ngita vova, ngita mo vova bonso Se kamvovesela, yiwowo ngita vovela.

13

¹Tekela n'kembo wa paska, kadi Yesu wazaya vo ntangu ani yizidi ye kafete katuka vava nza yiyi mu vutuka kua Se - wuwu kazola bayani bakala mu nza - wabazola nate ye kuna nsuka. ²Wana diabulu wakitudila muna n'tima wa Yuda Iskaliyoti, muana Simoni, mabanza mayekola Yesu. ³Yesu wazaya vo Se wavana mambu mawonso va moko mani ye vo watuka kua Nzambi ye wutavutuka diaka kuna Nzambi. ⁴Watelama va meza madila ye wakatula m'vuatu ani. Bosi, wabaka n'lele wankusunina ye wakanga wo mu luketo luani. ⁵Ye kunima watula maza mu filonga ye wayantika sukula malu ma n'longoki miani ye kusuna mo mu n'lele wankusunina wowo kakanga muna luketo luani. ⁶Wayenda kua Simoni Petelo ye Petelo wan'tela: " Mfumu, nga sesukula malu mamu e?" ⁷Yesu wam'vutudila: " Mana ngita vanga, kaluta mo bakusa wuwu ko, kansi siluabakusa mo mu lumbu yikuiza." ⁸Petelo wun'telele: " Kulendi sukula malu mamu ko." Yesu wam'vutudila: " Vo kisukudi malu ko, kulendi kala ntuali ye mono ko." ⁹Simoni Petelo wuntelele: " Mfumu, kusukula kaka malu mamu ko, kansi mpe ye moko mamu ye n'tu." ¹⁰Yesu wam'vutudila: " ndondo yobeke kala wuna ye nsatu a sukula kaka malu mani kansi wuna wavelele yani awonso. Luna luavelele, kansi kayeno awonso ko." ¹¹(Kadi Yesu wazaya nani nduna kun'yekola; yidina ketatela: " kaluna luavelele yeno awonso ko.") ¹²Kiokio Yesu kamana sukula malu mawu, wabaka n'lele miani ye wavuanda diaka, bosu wabatela: " Luzeye momo yiluvangidi e?" ¹³Beno lukumbokelelanga : " Mfumu" ye "n'Longi" ye luvovaga kieleka kadi ngina wo. ¹⁴Vo mono N'longi ye Mfumu nsukudi malu meno, lufete sukulanga mpe malu ma yeno ye yeno. ¹⁵Kadi yiluvene nona mpasi lua vanganga bonso mvangidi wo kua yeno. ¹⁶Kieleka, muna kieleka, yilutelele wo, n'sadi kalutidi n'longi ani mu nene ko, yevo nduna wafidisua kaluta duna wam'fidisa. ¹⁷Vo luzeye mambu mama, luna luasakumuka, vo lusadilanga mo. ¹⁸Kitavovela beno bawonso ko, kadi nzeze bana yasola (kansi ngita dio vova mpasi masonukua malungana): " ndondo didi dimpa diamu wananguni bombo kiani kua mono." ¹⁹Ngita dio kulutela wuwu tekela diavangama mpasi vo kiokio dilungana, luakuikila vo ngina . ²⁰Kieleka, muna kieleka, yilutelele dio, nduna wuntambudi, tambudi mpe nduna mfidisi ye nduna wuntambudi, ntambudi nduna wamfidisa. ²¹Kiokio Yesu kakala vova wo wakala wavizuka muna Mpeve ani, bosu wata kimbangi ye vova: " Kieleka muna kieleka, yilutelele dio, mosi mu beno sikangiekola." ²²N'longoki miakala talasana yawu ye yawu, ye kukiuvula keti nani Yesu kakala vovela. ²³Mosi mu min'longoki, ndondo Yesu kakala zolanga, wakala wayekama vana tulu kia Yesu vana meza. ²⁴Simoni Petelo wasala sinsu kua n'longoki wowo ye wavova: " wutuzayisa nani Yesu ketavovela." ²⁵N'longoki wowo wakala waleka vana tulu kia Yesu wan'yuvula: " Mfumu, nga nani ndondo e?" ²⁶Kunima, Yesu wavutula: " yi ndondo siyavana dimpa dia vubua." Kiokio vuba dimpa, wavana dio kua Yuda, muana Simoni Iskalioti. ²⁷Ikuma kiokio kamana dia dimpa, satana wakota muna Yuda, bosu Yesu wan'tela: " diodio zolele vanga, vanga dio mu n'sualu." ²⁸Kavakala muntu mosi ko vana meza wazaya bila nki Yesu kakala vovela wuna. ²⁹Ban'kaka babanza vo yi mukuma kia kesi kia mbongo Yuda kakala natanga, Yesu wan'zayisa: " sumba bima biobio tuna biawu nsatu mu n'kembo." Ban'kaka babanza vo nga kafete vana ndambu a mbongo kua zimputu. ³⁰Kiokio kamana tambula dimpa, Yuda wavayika vana vawu. Mpimpa Kuakala. ³¹Kiokio Yuda kayenda, Yesu wavova: " wuwu, Muana a Muntu kembeso ye Nzambi kembeso mu yani. ³²Nzambi sikan'kembesa mu yani kibeni, ye sikan'kembesa wuwu tusidi." ³³Bimbana mbana, ngina yeno mu fintanga ntangu. Siluansosa, ye bonso yavova dio kua bayudayo: " kuna ngita kuenda, kalulendi ko kuiza ko." Wuwu, ngita dio kuluzayisa mpe. ³⁴Yi luvane ntumunu ya mpa, vo lufete zolana yeno ye yeno bonso yaluzolele; yiwowo mpe lufete zolanena yeno ye yeno. ³⁵mudiodio, bantu sibazaya vo luna n'longoki miamu, vo luna ye nzola yeno ye yeno. ³⁶Simoni Petelo wan'tela: " Mfumu kua wutakuenda e?" Yesu wam'vutudila: " kuna ngita kuenda, kulendi kundanda wuwu ko, kansi siwandanda kuna sen'tuala." ³⁷Petelo wan'tela: " nki ndembi kulandila mu wuwu e? Siyayekola moyo amu mukuma kiaku." ³⁸Yesu wavutula: " siwayekola moyo aku mukuma kiamu e? Kieleka muna kieleka, yitele wo, nsunsu kayikikokolela ko, tekela wamvakudila n'kalu nkumbu tatu.

14

¹Bika n'tima mieno kamivizuki ko. Lukuikila mu Nzambi, lukuikila mpe mu mono. ²Muna nzo ya Se diamu muna ye fulu biayingi biakala. Vo kadikadi wuna ko, nga yalutelele wo, kadi ngiele kubika fulu mukuma kia yeno. ³Vo ngiele kulukubikila fulu, se ngiza ye siluantambula mono kibeni, mpasi vo vana ngina, beno mpe luakala vana. ⁴Luzeye nzila ya kuna ngita kuenda." ⁵Toma wavova kua Yesu: " Mfumu, katuzeye kuna wutakuenda ko; neyi tufete zayila nzila e?" ⁶Yesu wan'tela: " mono yi nzila, kieleka, ye moyo; muntu kalendi kuiza kua Se vo kamumono ko. ⁷Vo luanzaya, nga luazaya mpe Se diamu. Tuka wuwu, lun'zeze ye luammueene." ⁸Filipo wavova kua Yesu: " Mfumu, wutusonga Se, ye diodio sediakala diafuana kua yeto." ⁹Yesu wan'tela: " nga kiakele yeno ntangu ya nda ko, ye kalunzeze kaka ko, Filippo e? Konso wambuene wamuene Se; neyi fete vovela: " wutusonga Se?" ¹⁰Kalutakuikila ko vo ngina muna Se, ye Se wuna muna mono e? Mambu mama yikuluvananga kamena ma lendo kia mono kibeni ko; kansitu, yi Se wuna mu mono salanga salu kiani. ¹¹Lunkuikila vo ngina muna Se ye Se wuna mu mono; yevo kawawu ko, lukuikila mu mono mudiambu dia mavanga ma mono kibeni. ¹²Kieleka mu kieleka, yilutelele wo: " nduna kuikila mu mono, sikavanga mavanga ngita vanga", sikavanga nkutu mana malutidi nene, kadi mono ngiele kua Se. ¹³Konso kina lulomba mu nkumbu amu, siyavanga dio mpasi vo Se kakembesua mu Muana. ¹⁴Konso kina lulomba mu nkumbu amu, siyavanga dio. ¹⁵Vo lukunzolanga, silualunda n'siku miamu. ¹⁶Ye, siyalomba kua Se, ye sikaluvana m'fiawudisi wan'kaka mpasi kakala yeno ntangu zawonso, ¹⁷Mpeve ya kieleka. Nza kayilendi kun'tambula ko kadi kakummonanga ko yevo kan'zeze ko. kansi yeno lun'zeze, kadi wuna yeno ye sikakala mu yeno. ¹⁸Kikululisa yeno mosi ko; siyaluvutukila. ¹⁹Fintangu fiafioti kuani fisidi ye nza kayikumbona diaka ko,

kansi yeno luta kumbona. Kadi ngina moyo, yeno mpe siluakala moyo.²⁰ Mu lumbu kina siluazaya vo ngina muna Se diamu, ye yeno luna mu mono, ye mono ngina mu yeno.²¹ Konso nduna wuna ye n'siku miamu ye lundanga mio, nduna kunzolanga; ye nduna kunzolanga sikazolakana kua Se diamu, ye siyan'zola, ye seyakizayisa kua yani.²² Yuda (ka Iskalioti ko) wavova kua Yesu: " Mfumu, mudiambu dia nki wutakizayisila kua yeto kansi kakua nza ko e?"²³ Yesu wavutula: " Vo muntu kunzolanga, sikalunda mambu mamu. Se diamu sikan'zola ye situiza kua yani ye situavuanda ye yani. ²⁴ Konso nduna kakunzolanga ko kalundanga mambu mamu ko. Diambu didi lutawa kayidiambu diamu ko kansi divuulu kua Se dia mfidisa.²⁵ Yiluzayisi mambu mama, wuwu yakinu zinga va kati kua yeno. ²⁶ Kansitu, M'fiawudisi (Mpeve a N'longo, ndondo Se sikafidisa mu nkumbu amu) sikalulonga mawonso ye sikalubambula moyo mu mawonso ya luzayisi.²⁷ Yilulisidi luvuvamu; yi luvane luvuvamu luamu. Kikuluvane lo bonso nza kavaninanga ko. Bika n'tima mieno kemivizuki ko, ye kalukadi ye wonga ko.²⁸ Luawilu bonso yalutelele: " Ngiele, ye seyavutuka kua yeno." Vo luanzolele, wana siluayangalala kadi ngiele kua Se, kadi Se lutidi nene ye mono.²⁹ Wuwu, yilutelele wo tekela diavangama, mpasi luakuikila kina divangama.³⁰ Kivova diaka kua yingi ye beno ko, Kadi Mfumu a nza yiyi lueke. Kena ye luyalu nkutu mu mono ko.³¹ Kansi mpasi vo nza yazaya vo n'zolanga Se, ye ngita vanga kaka mana Se kampanina luve. Tutelama ye tukatuka vava."

15

¹" Mono yi n'ti a vinia wakieleka ye Se diamu yi m'vati a vinia. ² Yani zenganga konso tayi kilembi wutanga m'butu ye toma velelesanga konso tayi kiwutanga m'butu, mpasi vo kiatoma wuta m'butu mia yingi.³ Luna kala luavelela mudiambu dia mambu yaluzayisi. ⁴ Lukala mu mono ye mono mu yeno. Bonso kaka tayi kakilendi wuta m'butu mu kiawu mosi ko wana vo kiakala muna n'ti a vinia, yi wowo kalulendi wutila m'butu ko vo kaluna mu mono ko.⁵ Mono ngina n'ti a vinia ye yeno luna ntayi. Nduna wuna mu mono ye mono mu yani, wutanga m'butu mia fuana, kadi kondua kua mono kalulendi vanga konso kua diambu ko. ⁶ Vo muntu kena mu mono ko, yani sikalozua bonso tayi kiyumananga kuna n'tuala; bantu bakanga ntayi zozo ye balozanga zo kuna tiya ye zivianga. ⁷ Vo lutatamana mu mono ye mambu mamu mu yeno, lulomba konso kina luzolele ye siluatambula kio.⁸ Yi mudiodio Se diamu kakembeseluanga, luwutilanga m'butu mia bidi ye lukadilanga n'longoki miamu.⁹ Bonso Se wanzola, mono mpe yaluzola; lutatamena mu nzola amu.¹⁰ Vo lulundidi n'siku miamu, siluatatamana mu nzola amu bonso yalundidi n'siku mia Se diamu ye n'tatamenanga mu nzola ani. ¹¹ Yaluvene mambu mama mpasi vo kiese kiamu kiakala mu yeno ye mpe kiese kieno kiakala kialunga.¹² Tala n'siku amu, luzolana yeno ye yeno bonso yaluzolele. ¹³ Mpila ya n'zole yilutidi nene yi mu vana luzingu luaku mukuma kia bakundi baku.¹⁴ Luna bakundi bamu vo luvanganga mambu yalutumini. ¹⁵ Kikulubokelele diaka n'sadi ko, kadi n'sadi kazayanga mana mavanganga n'longi ani ko. Yalubokelele bakundi, kadi yaluzayisi mambu mawonso yawilu kua Se diamu.¹⁶ Ka yeno ko luansola, kansi mono yalusola ye yalubieka mpasi vo lualenda wuta m'butu, ye mpasi vo m'butu mieno miatatamana. Didi dina mpasi vo konso kina lutalomba kua Se mu nkumbu amu, kaluvana kio. ¹⁷ Ngita kulutuma mambu mama mpasi vo luzolana yeno ye yeno.¹⁸ Vo nza kayiluzolele ko, luzaya vo yateka kumbela tekala yakulubela. ¹⁹ Vo lukalanga besi nza, nga nza yaluzola bonso bayani; kansi wuwu kina vo kaluna besi nza ko ye wuwu kina vo yalusola ku nganda a nza, yi mukuma kiokio nza yikulubelanga.²⁰ Lubambukila moyo mu mambu yaluzayisi: " n'sadi kalendi luta n'longi ani mu nene ko." Vo banduanisa, sibalunuanisa mpe; vo balunda mambu mamu, nga sebalunda mpe mambu meno.²¹ Sibaluvanga mambu momo mawonso mukuma kiamu, kadi kabazeye nduna wamfidisa ko.²² Vo kiayiza kubavovesa ko, nga kebanete sumu ko; kansi wuwu, kabena diaka ye n'lemvo mu masumu mawu ko.²³ Nduna kumbelanga, belanga mpe Se diamu. ²⁴ Vo kiavanga vakati kua yawu mavanga momo kamalenda mavanga kani muntu wan'kaka ko, nga kabena ye sumu ko; kansi wuwu yawu awonso bamona ye babeli mono ye se diamu.²⁵ Mama vangama mpasi vo masonukua malungana bonso masonamena muna n'siku awu: " Bambela kondua kua bila."²⁶ Kiokio m'fiawudisi sikeza, (ndondo yikulufidisa tuka kua Se disongele Mpeve ya kieleka yituka kua Se), sikantela kimbangi. ²⁷ Beno mpe siluantela kimbangi kadi luakele yamu tuka kuna ngiatukulu.

16

¹Yaluzayisi mambu mama mapsi kalusielomoki ko. ²Sibalutuba kuna a nganda a nzo zatukutanu; Wana, wola yifuene yoyo konso muntu sikaluvonda mu mabanza vo wutavanga mambote mukuma kia Nzambi.³ Sibavanga mambu momo kadi kabasala zaya kani Se yevo mono mpe ko.⁴ Yilutelele mambu momo mpasi vo kina ntangu siyiza mambu momo simalungana, luabambukila mo moyo bonso yalutela mo. Kialutelele mambu mama kuna ngiatukulu ko kadi yakele ye yeno.⁵ Ngiele kua nduna wamfidisa; ye kansi ka mosi ko vakati kueno wutakungiuvula: " kueyi wutakuenda e?"⁶ Kina vo yaluzayisi mambu mama, n'tima mieno mizele kua kiadi.⁷ Kansitu, yilutelele kieleka: dilutidi wete kua yeno mono ngienda; kadi vo kiele ko, m'fiawudisi kakuiza kua yeno ko; kansi vo ngiele, siyalufidila yani.⁸ Kiokio kakuiza, m'fiawudisi sikasonga mvlakani ya nza mu matadidi sumu, ndungunu ye mfudusu, ⁹ - mu matadidi sumu, kadi kabeta kunkuikila ko; ¹⁰ mu matadidi ndungunu kadi ngita kuenda kua Se, ye kalukumbona diaka ko; ¹¹ ye mu matadidi mfundusu, kadi muana a n'tinu a nza yiyi wakifundusulua.¹² Ngina ye mayingi mu kuluzayisa, kansi kalulendi mo bakusa mawonso wuwu ko. ¹³ Kansitu kiokio yani, mpeve a kieleka kekuiza, sikalutudisa mu kieleka kiawonso; kadi kavovela mana kamatuka kua yani mosi ko; kansi mawonso ketawa, sikavovela mambu momo; ye sikavovela mana makuiza. ¹⁴ Sikansanisina, kadi sikabaka mambu mana mvuidi ye sikaluzayisa mo.¹⁵ Mawonso Se kavuidi yi mame; ikuma, mpovele vo Mpeve sikabaka mambu mana ma mono ye sikaluzayisa mo.¹⁶ Mufintangu ntangu kalukumbona diaka ko; Kunima ya fintangu ntangu

diaka siluambona.¹⁷ Ban'kaka mu n'longoki miani bavovasana yawu ye yawu: "kia mambu momo ketakutuzayisa: "mu fintangu ntangu, kalukumbona diaka ko; ye mu fintangu ntangu diaka siluambona", ye "kadi ngita kuenda kua Se?"¹⁸ Isavo bakala vova: "nki keta vovela mu ta: "mu fintangu ntangu e?" Katuzeye ko nki ketavova."¹⁹ Yesu wamona vo bakala ye nsatu a kun'yuvula ngiuvu, wabatela: "lutakiyuvula nki ndendele vova mu ta: "mu fintangu ntangu fisidi kalukumbona diaka ko, kunima ya fintanga ntangu diaka, siluambona e?"²⁰ Kieleka mu kieleka, ngita dio kulutela, siluadila ye siluanionga, kansi nza siyakala mu kiese; siluakala mu kiadi kansi kiadi kieno sikiakituka kiese.²¹ N'kento kalanga mu kiadi vo ntangu a wuta yifuene kua yani mukuma kia mpasi. Kansi vo mene wuta muana, kabambukilanga diaka mpasi zani moyo ko mudiambu dia kiese kia muana wutukidi mu nza.²² Yeno mpe, luna mu kiadi mu ntangu yiyi, kansi siyalumona diaka; ye n'tima eno siwayangalala, ye kavena muntu lenda kulukatula kiese kiokio ko.²³ Mu lumbu kina, kalukungiyuvula biuvu ko. Kieleka muna kieleka, yilutelele dio, konso lekua lulomba kua Se muna nkumbu amu, sikaluvana kio.²⁴ Nate mu ntangu yiyi kalualombe kima mu nkumbu amu ko; lulomba, ye siluatambula mpasi kiese kieno kia lungana.²⁵ Yilutelele mambu momo mu ndinga yasuekama, kansi ntangu yitakuiza yoyo kikulu vovela diaka mu ndinga yasuekama ko, kansi nkutu siyaluvovela mu kia kuawonso mu mana matadidi Se.²⁶ Mulumbu kina, silualomba mu nkumbu amu ye kitakulutela ko vo siyalomba kua Se mukuma kieno; ²⁷Kadi Se yani kibeni kuluzolanga kadi yeno luanzola ye kadi luakuikila vo ntukidi kua Se.²⁸ Mono ntukidi kua Se, ye ngizidi mu nza; ngitavova diaka nkumbu mosi vo ngita katuka mu nza ye ngita kuenda kua Se.²⁹ N'longoki miani miavova: "tala, wuwu wutavova mu kia kuawonso; kutavova mu ndinga ya nsueki ko.³⁰ Wuwu tuzeye vo ngeye zeye mawonso, ye kuna ye nsatu ko vo muntu kayuvula yuvu. Mudiambu dia diodio, tukuikidi vo ngeye watuka kua Nzambi.³¹ Yesu wabavutudila: "nga wuwu lukuikidi e?"³² Lutala, ntangu yilueke, ingeta, ye nsuka nsuka yizidi, ye siluamuangana, muntu muntu kuna nzo ani, ye siluansisa mono mosi kaka. Kiongolo kina mono mosi ko kadi Se wuna yamu.³³ Yilutelele mambu mama mpasi luabaka luvuvamu mu mono. Mu nza siluamona mpasi, kansi lukala ye wunkabu : mono yanungini nza."

17

¹Yesu, kina kamanisa vova mambu momo, watala kuna zulu ye wavova: "Tata, ntangu yizidi. Kembesa Muana aku mpasi vo Muana aku kakukembesa.² Bonso wam'vanina luyalu mu n'suni miawonso, mu vana moyo wa m'vu ya m'vu kua bawonso bobo wam'vana.³ Yi moyo wa m'vu ya m'vu mpasi vo bazaya, ngeye, Nzambi mosi kaka ya kieleka, ye nduna wafidusua, Yesu Klisto.⁴ Yakembeso va n'toto, wuwu kina vo yamanisi salu wamvana.⁵ Wuwu, Tata, wunkembesa va n'tuala ngeye mosi mu n'kembo wakala yamu ye ngeye tekela nza ya vangua.⁶ Yazayikisi nkumbu aku kua bantu ba nza bobo wamvana. Bakala ba ngeye; ye wamvana bo ye balundindi mambu maku.⁷ Ye bazeye wuwu vo biawonso biobio wamvana biatuka kua ngeye,⁸ kadi yabavene mambu momo wamvana. Batambudi mo ye bakuikidi mu kieleka vo kua ngeye ntukidi, ye vo ngeye wamfidisa.⁹ Ngita sambila mudiambu dia yawu. Kitasambidila nza ko, kansi mudiambu dia bobo bawamvana, kadi bena ba ngeye.¹⁰ Mawonso ma mono mena mpe mangeye, ye mawonso menayaku mena mpe ma mono, ye ngita kikembesa mu mawu.¹¹ Kina diaka mu nza ko kansi, yawu, bena mu nza, kadi yatuka kua ngeye. Tata wa n'longo, wukubakeba mu nkumbu aku, nkumbu yoyo wamvana mpasi bakala wumosi, bonso ngeye ye mono, tuna wumosi.¹² Kiokio yakele yawu, yabakebele mu nkumbu aku yoyo wamvana; yabakebele ka muntu ko mu yawu wavididi, vo ka yi muana a m'fuasi kakako, mpasi masonukua malungana.¹³ Wuwu, ngita kuiza kua ngeye, kansi ngita kubatela mambu mama mu nza, mpasi bakala ye kiese kiamu kia lunga mu yawu.¹⁴ Yabavene mambu maku, ye nza yababela kadi kabena ba nza ko, mpila mosi ye mono kina wa nza ko.¹⁵ Kitakulomba wabakatula mu nza ko, kansi mpasi vo wabakeba mu bambi.¹⁶ Kina vo mono kina wa nza ko, yawu mpe kabena ba nza ko.¹⁷ Wubavelelesa mu kieleka kiaku, kadi mambu maku yi kieleka.¹⁸ Bonso wamfidisila mu nza ye yabafidisi mpe.¹⁹ Yakibiekele mu diambu diawu mpasi vo yawu mpe babiekua mu kieleka.²⁰ Kitasambidila kaka mudiambu dia yawu ko, kansi mpe mudiambu dia bawonso bana sibakuikila mu mono mu nzila ya mambu mawu.²¹ Mpasi bakala wumosi, bonso ngeye kibeni, Tata, wuna mu mono, ye mono mu ngeye. Ngita sambila mpasi bakala mpe mu yeto, mpasi nza ya kuikila vo ngeye wamfidisa.²² Yabavene nzitusu yoyo wamvana, mpasi bakala wumosi, bonso ngeye ye mono kibeni, tuna wumosi,²³ mono mu yawu ye ngeye mu mono, mpasi vo bakala kibeni wumosi; mpasi nza yazaya vo ngeye wamfidisa, ye wukubazolanga mu nzola mosi yoyo kunzolelanga.²⁴ Tata, bobo wamvana, nzolele bakala mpe vana ngina, mpasi vo bamona n'kembo amu wowo wamvana; kadi wanzola tekela nkutu nza yavangua.²⁵ Tata walunungu, nza kayazaya ko, kansi mono yizeye, ye baba bazeye vo ngeye wamfidisa.²⁶ Yabazayikisi nkumbu aku, ye siyavanga wo diaka, mpasi zola kuna yaku mu mono kuakala mpe mu yawu, ye mpe yakala mu yawu."

18

¹Kunima vova mambu momo, Yesu wayenda kuna ndambu yan'kaka ya n'dimba wa Kedeloni kuna kua kala saya kuna kakota ye n'longoki miani.² Yuda, ndondo fete kun'yekola, wazaya mpe fulu kina kadi Yesu wakala kuendanga kuna ye n'longoki miani ntangu zayingi, ye yani kibeni.³ Ikuma Yuda, kintuadi ye makesa ye mfumu za makesa batumua kua Ngudi zanganga ye mim'falisi bayenda kuna ye minda mia mazi, mia sisi ya tiya ye bianduanina.⁴ Ikuma Yesu, wazaya mawonso makala vioka, wafinama ye wabayuvula: "nani lutasosa e?"⁵ Bavutula: "Yesu muisi Nazaleti." Yesu wabavutudila: "Mono eyu." Yuda wan'yekola wakala mpe ye makesa.⁶ Wabavutudila: "mono eyu", bavutuka lunima ye babua bawonso vana n'toto.⁷ Ye wabayuvula diaka: "nani luta sosa e?" Ye bavutula: "Yesu muisi Nazaleti."⁸ Yesu wabavutudila: "yilutelele kala vo yimono. Vo ludi kibeni mono lutasosa, luyambula ban'kaka benda."⁹ Ye didi diavangama

mpasi m'vovo ewu walungana: " mu bana wamvana, kividisi kani mosi ko."¹⁰Ikuma Simoni Petelo, wakala ye mbele a luyalu, wabaka yo ye wazuba n'sadi mosi wa Ngudi a Nganga ye wan'zenga kutu kua lunene. N'sadi ndondo wakala ye nkumbu ya Malikosi. ¹¹ Yesu wavova kua Petelo: " vutula mbele aku ya luyalu muna nkutu ani! nga kilendi nua mbungua ya veno kua Se diamu ko e?"¹²Ikuma buka kia makesa kintuadi ye n'kuluntu awu ye mfumu za makesa ma bayudayo babaka Yesu ye ban'kanga n'singa. ¹³Bannata kua Anna, wakala n'zitu a Kayifa. Mu m'vu wuna Kayifa wakala Ngudi a Ngaga, ¹⁴ ye wakala ndondo wavova kua Bayudayo vo dikala dia n'luta vo muntu mosi kafua mukuma kia n'kangu wam'vimba. ¹⁵Simoni Petelo walanda Yesu, ye n'longoki wan'kaka mpe. Kiongolo n'longoki wowo wazayakana kua Ngudi a Nganga ye wakota yani kuna yanzala kia Ngudi a nganga. ¹⁶Kansi Simoni Petelo wakala watelama vana muelo. Mu diodio n'longoki wan'kaka wazayakana kua Ngudi a Ngana wavayika mu vova kua n'kengi a muelo ye wakotesa Petelo. ¹⁷Yidina n'kento, n'kengi a muelo wavova kua Petelo: " kuna mosi mu n'longoki mia muntu ndondo ko e?" Wavutula: " Kina wo ko." ¹⁸N'sadi wowo ye zimfumu bakala batelama vana; balunga tiya mu nkuni kadi kuakala kiozi ye bakala yetela. Petelo mpe wakala yebawu, watelama ye wakala yetela mpe. ¹⁹Ngudi a nganga wayuvula ngiuvu kua Yesu mu matadidi n'longoki miani ye malongi mani. ²⁰Yesu wam'vutudila: " mono yavovelenge ntangu zawonso vantenda nkongolo kua n'kangu, yalongelenge muna nzo zatukutakanu ye muna nzo a Nzambi muna Bayudayo bakutakananga. Kiavovele diambu dimosi mu nsueki ko. ²¹Mudiambu dia nki wutakumvanina ngiuvu yoyo e? Nanga nkutu yuvula bana bawilu mana yatele." ²²Kiokio Yesu kamana vova mana, mosi mu zimfumu za makesa zakala vana wan'zuba, ye wan'tela: " nga yimpila yoyo fete vanina mvutu kua Ngudi a Nganga e?" ²³Yesu wam'vutudila: " vo kitomene vova ko, wuntela, vo ntomene vutula , nki wuta kunzubila e?" ²⁴Ikuma Anna wafidisa Yesu wakangama kua Kayifa ngudi a Nganga a mbuta. ²⁵Petelo wakala vana wakala yetela. Ban'yuvula: " kuna mosi mu balongoki bani ko e?" Wavakula n'kalu ye wavova: " kawawu ko!" ²⁶Mosi mu n'sadi mia Ngudi a Ngana a mbuta, wakala Se dia nduna Petelo kazenga kutu, wavova: " kangeye ko yamuene kuna saya ye yani e?" ²⁷Petelo wavakula diaka n'kalu, ye Vana vawu nsusu ya kokola . ²⁸Wana banata Yesu tuka kua Kayifa kuna nzo ya mfundusu. Kiakala n'suka n'suka. Bawu kibeni kabakota muna nzo ya mfundusu ko, mu lembi kisumuna mpasi badia Paska. ²⁹ Ikuma Pilatu wavayika ye wabayuvula: " nkia diambu lutafundila muntu ndundu e?" ³⁰ Bam'vutudila: " vo muntu ndondo kakadi m'vangi a mambi ko, nga katun'yekole kua ngeye ko." ³¹Pilatu wabavutudila: " lum'baka yeno mosi ye lum'fundisa landi n'siku eno." Bayudayo ban'tela: " n'siku eto kawutuvene luve mu zengela muntu n'kanu walufua ko." ³²Bavova wuna mpasi mpova za Yesu zalungana, kiokio kakala songa nkia mpila a lufua sikafua. ³³Ikuma Pilatu wakota diaka muna nzo ya mfundusu, wabokela Yesu ye wan'yuvula: " ngeye wuna N'tinu a Bayudayo e?" ³⁴Yesu wan'tela: " mu ngeye mosi wutakumvanina ngiuvu yoyo, yevo bawu bakutelele wangiuvula yo e?" ³⁵Pilatu wavutudila: " nga mono yina Muyudayo e? N'kangu wa nge kibeni ye Nganga zeno za nene za Nzambi bayekole kua mono. Nki wavangidi e?" ³⁶Yesu wavutula: " Kimfumu kiamu kakina kia nza yiya ko. Vo dikala wuna, nga n'sadi miamu mianuene mpasi kiyekolua kua Bayudayo ko. Mu ludi kifumu kiamu kakina kia nza yiya ko." ³⁷ Pilatu wan'yuvula: " wana wuna n'tinu e?" Wam'vutudila: " ngeye tele vo ngina n'tinu. Yi diodio yawutukila ; yi mukuma kiokio yayizila mu nza mpasi yata kimbangi kua kieleka. Bawonso bavuilu kua kieleka bewilanga ndinga amu." ³⁸Pilatu wan'tela: " nki kiokio kieleka e?" Kunima ya vova wuna wavayika ye wavova kua bayudayo: " Kimuene diambu dia m'fuasi kua muntu ndundu ko." ³⁹Yi fu kieno vo yikuluyambudilanga muntu mosi waboloko mu paska. Ikuma, luzolele vo yaluyambudila N'tinu a Bayudayo e?" ⁴⁰Bakaya diaka ye bavova: " kamuntu ndondo ko, kansi Balaba!" Kiongolo Balaba wakala m'fuasi.

19

¹Bosi Pilatu wabaka Yesu ye wan'zuba n'zuangi. ²Makesa mavanda mpu a nsende. Batula yo vana n'tu a Yesu ye bam'vuika yunga kia mbuaki ya m'fufukutu. ³Bayiza kua yani ye bavova: " Kiambote n'tinu a Bayudayo!" ye ban'zuba mu moko mawu. ⁴Bosi Pilatu wavayika diaka ye wavova kua n'kangu: " lumuene, yikulunatini yani ku mbazi kua yeno mpasi luazaya vo kimuene kani diambu diambi mu yani ko." ⁵Wana Yesu wavayika; wakala wavuata mpu a nsende ye yunga kia mbuaki ya m'fufukutu. Bosi pilatu wabatela: " muntu endu!" ⁶Kiokio Ngudi za Nganga ye Mfumu za makesa bamona Yesu, Baboka ye bavova: " wun'koma, wun'koma!" Pilatu wabatela: " lum'baka yeno kibeni ye lun'koma kadi kimuene n'kanu a m'fuasi mu yani ko." ⁷Bayudayo bavutudila kua Pilatu: " tuna ye n'siku ye landila n'siku wowo, kafuete fua kadi wakitididi Muana a Nzambi." ⁸Kiokio Pilatu kawa m'vovo wowo, watoma mona diaka wonga, ⁹ ye wakota muna nzo a mfundusu ye wayuvula diaka Yesu: " kue tukidi e?" Kansi, Yesu kam'vana kana mvutu ko. ¹⁰Bosi Pilatu wan'tela: " kutakumvana mvutu ko e? kuzeye ko vo ngina ye wisa kia kuyambula ye wisa kia ku koma e?" ¹¹Yesu wam'vutudila: " kuna ye wisa kimosi mu mono ko vo kakina wavewa tuka mu zulu ko. Ikuma, nduna wangiyekele kua ngeye wasadidi sumu dilutidi nene." ¹²Mu mvutu zozo, Pilatu wateza kun'yambula, kansi bayudayo baboka bavova: " vo wun'yambudi kuna n'kundi a Kayisala ko. Konso nduna kitula N'tinu, kena kintuadi ye Kayisala ko." ¹³Kiokio Pilatu kawa wo, wanata Yesu kuna nganda ye wavuanda kuna mbazi a n'kanu vana fulu kiabokololua: " fulu kia tulua sima" kansi muna ki Ebeleo, yi "Gabata." ¹⁴Tala, kiakala lumbu kia nkubameno a n'kembo wa paska, mu tezo kia wola ya sambanu. Pilatu wavova kua bayudayo: " lutala n'tinu eno endu!" ¹⁵Baboka: " lun'tatula, lun'tatula, wun'koma!" Pilatu wabatela: " nga mfete kua n'tinu eno e?" Bangudi za Nganga za mbuta bavutula: " n'tinu tuna yani kaka, yi Kayisala." ¹⁶Wana, Pilatu wabayekolela Yesu mpasi kakomua. ¹⁷Wana babaka Yesu ye wavayika, wanata kuluzu yani mosi kuna fulu kiabokelelue: " fulu kia valanganza ya n'tu," muna ki ebeleo " Ngolongota." ¹⁸Bakoma Yesu kuna ye bantu bole, mosi ku konso ndambu ye Yesu va kati. ¹⁹Pilatu mpe wasonika sinsu ye watula kio vana zulu a kuluzu. Vana vasonukua: " Yesu muisi Nazaleti, Mfumu a Bayudayo." ²⁰Bayudayo babidi batanga sinsu kina kadi fulu kiakomenua Yesu kiakala lukufi ye Mbanza . Sinsu

kiasonukua mu kiebeleo, mu kilatini ye mu kingleleki.²¹Wana Bangudi za Nganga za mbuta za Bayudayo bavova kua Pilatu: " kusoniki: " N'tinu a Bayudayo" ko, kansi nkutu: " ndundu wavova : " ngina n'tinu a Bayudayo." " " ²² Pilatu wavutula: " dina nsonekene, nsonekene ."²³Kiokio makesa mamana koma Yesu, babonga n'lele miani ye bakabula mio mu ndambu ya, konso kesa ye ndambu ani; Ye yunga kiani mpe. Kiongolo yunga kakiakala kia tungua ko, kiavangua kiawonso tuka kuna zulu nate kuna n'dimba.²⁴ Ikuma, bavovasana yawu ye yawu: " katutendi kioko, kansi tutela kio wadi, keti kia nani sikiakala." Didi diavangama mpasi vo m'vovo wowo wasonukua walungana: " bakayisa n'lele miame vakati kua yawu mosi ye batela yunga kiamu wadi."²⁵Makesa mavanga mambu momo. Ngudia a Yesu, mpangi a n'kento ya ngudi ani, Malia n'kento a Kolopa ye Malia muisi Mangadala, bakento baba bakala batelama lukufi ye kuluzu dia Yesu.²⁶Kiokio Yesu kamona ngudi ani ye n'longoki wuna kakala zolanga vambela ani, wavova kua ngudi ani: " n'kento, tala muana aku! ²⁷Bosi wavova kua n'longoki: " Tala ngudi aku!" Ye tuka lokola kina, n'longoki wam'baka wan'tula muna nzo ya yani kibeni.²⁸Kunima diodio Yesu, kadi wakizayila vo mambu mawonso malueke wuwu kunsuka, mu lungisa masonukua, wavova; " Ngina ye vuinia." ²⁹ Wumbua kimosi kiazala ye vinu ya aside kiatulua vana; Wana basomeka diniuka dia bondekua muna vinu ya aside kuna nsonge ya ntayi a n'ti wa Isope ye bazangula yo kuna mbela nua ani.³⁰Kiokio Yesu kanua Vinu ya aside, wavova: " Yimene." Wabuisa n'tu ani ye wavutula mpeve ani.³¹Bosi bayuda, kadi kiakala lumbu kia nkubameno ye mpasi vo nitu kayikadi vana kuluzu muna lumbu kia lumingu ko (kadi lumbu kia lumingu kiokio kiakala m'funu wampila n'kaka), balomba kua Pilatu mpasi malu ma bantu bakomua matololua ye mpe nitu zawu zakatulua. ³²Ikuma makesa mayiza ye matolola malu ma muntu a ntete, ye ma wan'zole ma bobo bakomua fulukimosi ye Yesu. ³³ Kiokio bayiza kua Yesu, bamona vo wakifuila, wana kaban'tolola diaka malu ko.³⁴Kansi, mosi mu makesa wan'tuka dionga muna luvati ye vana vawu menga ye maza mavayika. ³⁵Ndondo wamona mo wata kimbangi kiani ye kimbangi kiani kina kia kieleka. Zeye vo kimbangi kiani kina kia kieleka mpasi vo yeno mpe luakuikila.³⁶Mambu mama, mavangama mpasi didi diasonukua dialungana: " Ka visi kimosi mu visi biani kitololua ko." ³⁷Dian'kaka diasonama mpe diavova : " sibatala kua ndondo batobola."³⁸Kunima mambu momo, Yosefi muisi Alimatayi, kadi wakala N'longoki a Yesu (kansi mu kinsueki mukuma kia Bayudayo), walomba luvu kua Pilatu mu nata nitu a Yesu. pilatu wam'vana luvu. Ikuma, Yosefi wayenda ye wanata nitu ani. ³⁹ Nikodemo mpe wayiza, ndondo mu ntama wayenda mpimpa mpimpa kua Yesu. Wanata nsangi ya mile ye aloe ya tezo kia kilo makumatanu.⁴⁰Wana babaka nitu a Yesu ye bafuka yo kuni a n'lele mia lino ye mafuta ma nsunga landila kisinsi kia Bayudayo mu matadidi nzikulu a nitu.⁴¹Wana vana fulu kakomenua vakala saya kimosi; ye muna saya kina muakala ye ziami kia mpa kakiazikulu ntete muntu ko.⁴²Kadi kiakala lumbu kia nkubabeno ya Bayudayo ye kadi ziami kiakala lukufi, batula Yesu muna.

20

¹N'suka n'suka muna lumbu kiantete muna lumingu, wana kuakinu tombe, Maliya muisi Mangadala wayiza kuna ziami ye wamona vo tadi diakala dia nengomonua vana ziami.² Ikuma wazawula, ye wayiza kua Simoni Petelo ye kua n'longoki wan'kaka nduna Yesu kakala zolanga, ye wabazayisa: " bakatudi Mfumu kuna ziami, ye katuzeye ko kueyi ban'tudidi."³Ikuma, Petelo ye n'longoki wan'kaka bavayika ye bayenda kuna ziami.⁴ Bazawula bawu babole mu kintuadi; kansi n'longoki wan'kaka wazawula n'sualu n'sualu lutila Petelo ye waluaka wantete kuna ziami. ⁵ Ye wakuluka ye watala muna kati; wamona n'lele mia lino miyalama vana n'toto, kansi kakota muna kati ko.⁶Wana Simoni Petelo waluaka kunima ye wakota muna ziami. wamona n'lele mia lino miyalama vana n'toto ⁷ye n'lele mina batula vana n'tu ani. N'lele kamiakala ye binkutu bialino ko kansi miabundikua vana fulu kia n'kaka.⁸Wana, n'longoki wan'kaka, nduna waluaka wantete kuna ziami, wakota mpe; wamona ye wakuikila.⁹ Kadi nate mu ntangu yina kabazaya ko dina diasonama diavova vo Yesu kafete futumuka mu bafua. ¹⁰ Ikuma, N'longoki miavutuka kuna nzo zabawu kibeni.¹¹Kansi Malia, watelama vana nganda ya ziami wakala dila. Kiokio kakala dilanga, wavuetama ye watala kuna kati kua ziami, ¹² wamona mbasi zole zavuata n'lele mia mpembe zavuanda, mosi kuna n'tu wan'kaka kuna malu vana fulu kina batula nitu a Yesu. ¹³Ban'zayisa: " n'kento, nki wutadidila e?" Wabavutudila: " kadi babongele Mfumu amu, ye kizeye ko kueyi ban'tudidi."¹⁴Kiokio kavova momo, wabaluka ye wamona Yesu watelama vana, kansi kazaya ko vo yi Yesu.¹⁵ Yesu wan'tela: " n'kento nki wutadidila e? Nani wutasosa e?" Kabanza vo yim'vati a saya, ikuma wan'tela: " mfumu, vo ngeye wumbongele, wunzayisa kueyi wun'tudidi ye singienda kum'baka."¹⁶Yesu wan'tela: " Malia " wazietomoka ye wam'vovesela mu ki Alameni: " Labuni! " mu vova vo "n'longi." ¹⁷ Yesu wan'tela: " kunsimbi ko, kadi kiatombokele ntete kua Tata ko; kansi wenda kua mpangi zamu ye wubazayisa vo siyatomboka kua Se diamu ye Se dieno, Nzambi amu ye Nzambi eno."¹⁸ Malia muisi Mangadala wayenda ye wavova kua min'longoki: " mbuene Mfumu" ye wan'zayisa mambu momo.¹⁹Kiokio nkokela ya bua muna lumbu kina, lumbu kiantete muna lumingu, ye mielo mia fulu kiakala n'longoki miakangama mu kuma kiawonga wabayudayo, Yesu wayiza ye watelama vana kati kua yawu ye wabatela: " Bika luvuvamu luakala ye beno. " ²⁰ kiokio kavova wuna, wabasonga moko ye luvati luani. Ye Kiokio n'longoki mia mona Mfumu, bayangalala.²¹Yesu wabatela diaka: " Bika luvuvamu luakala ye beno! Bonso Se kamfidila, wowo, mpe yilufididi."²² Kiokio Yesu Kamana vova wuna, wabafula mupepe ye wabatela: " lutambula Mpeve a N'longo." ²³Nduna luyambudila masumu, sikayambudulua mo; nduna kaluyambudila moko, sikala mawu kaka."²⁴Toma, mosi mu kumi ye zole, wabokelelua Didimo, kakala ye bawu ko kiokio Yesu kayiza.²⁵Kun'tuala, n'longoki mian'kaka mian'tela: " tuamuene Mfumu." Wabatela: " vo kimuene fu biansonso muna moko mani ko ye kitudidi n'lembo amu vana fu bia nsonso ko, ye vo kitudidi koko kuamu muna luvati luani ko, kikuikila ko."²⁶Lumbu nana bialuta, n'longoki miani miakala diaka muna kati, ye Toma wakala ye bawu. Kiokio mielo miakala miakangama, Yesu wayiza ye watelama vana kati kua yawu wavova: "

Bika luvuvamu luakala ye beno."²⁷ Bosi wavova kua Toma: " Wiza eva ye n'lembo aku ye tala moko mamu; ye wiza eva ye koko kuaku tula ko va luvati luamu, kukadi wakondua lukuikilu ko, kansi kuikila."²⁸ Toma wavutula ye wan'tela: " Mfumu ye Nzambi amu."²⁹ Yesu wan'tela: " wuwu kina vo wumbuene, kuikidi. Bika Basakumunua bana kabamuene ko kansi bakuikidi."³⁰ Ye Yesu wavanga diaka masivi mayingi va n'tuala a min'longoki, masivi momo malembi sonama mu n'kanda wuwu;³¹ kansi mambu mama masonama mpasi luakuikila vo Yesu yi Klisto, Muana a Nzambi, ye mu lukuikilu lolu, siluatambula moyo mu nkumbu ani.

21

¹Kunima mambu momo, Yesu wamonikina diaka kua n'longoki miani kuna simu dia m'bu wa Tibeliade. Ye tala neyi kabamonekena. ² Simoni Petelo wakala kintuadi ye Toma babokelela Didimo, Natanayeli muisi Kana muna Ngalili, bana bazebedayi, ye n'zole wan'kaka mu n'longoki mia Yesu. ³ Simoni Petelo wabatela: " ngiele takula kuamu." Ban'tela: " beto mpe situiza yaku." Bayenda ye bakota mu n'lungu, kansi fuku wuna wam'vimba, kababaka kima ko.⁴ Kiokio n'suka wayiza, Yesu watelama vana simu dia m'bu, kansi n'longoki kamiazaya ko vo yi Yesu. ⁵ Wana Yesu wabatela: " Matoko, nga luna ye kima kia dia e? " Bam'vutula: " nkatu."⁶ Wabatela: " lutuba makonde meno kuna ndambu ya lunene lua n'lungu ye siluabaka zo." Wana batuba konde diawu, kansi kabalenda dio tombola ko mudiambu dia tezo kia zimbizi za maza. ⁷ Ikuma n'longoki nduna Yesu kakala zolanga wavova kua Petelo: " yi Mfumu." Kiokio Simoni Petelo kawa vo yi Mfumu, wavuata n'lele ani (kadi wakala kimuasi), bosu wakituba muna m'bu.⁸ N'longoki mian'kaka bayiza muna n'lungu (kadi kabakala kuanda ye simu ko, nanga va tezo kia nkama zole za mfokola ya koko ye simu).⁹ Kiokio baluaka kuna n'toto a yuma, bamona tiya tuamakala vana zulu a mawu kavala mbizi za maza ye mampa.¹⁰ Yesu wabatela: " lunata ndambu a mbizi mu zozo lubakudi." ¹¹ Ikuma Simoni Petelo wamanta ye wabenda konde diazala ye 153 ya mbizi za nene zamaza nate kuna n'toto ; mpeleko mbizi zakala zayingi, kansi konde kadiakiasuka ko.¹² Yesu wabatela: " luiza dia madia ma n'suka." Kamosi ko mu min'longoki wateza kun'yuvula: " ngeye wu nani e?" Bazaya vo yi Mfumu kuani. ¹³ Yesu wayiza, wabaka dimpa, ye wabavana dio, ye mbizi mpe.¹⁴ Yi nkumbu ya n'tatu Yesu kakimonekesa kua n'longoki miani, tuka kafutumukina mu bafua.¹⁵ Kunima dia madia man'suka, Yesu wavova kua Simoni Petelo: " Simoni, muana Yowani, nga kunzolanga lutila mpila yikunzolelanga baba e?" Petelo wan'tela: " Ingeta Mfumu, ngeye zeye vo yikuzolanga." Yesu wan'tela: " dikila bana bamu bamameme." ¹⁶ Wan'tela diaka nkumbu ya n'zole: " Simoni, muana Yowani, nga kunzolanga e? " Petelo wan'tela: " Ingeta, Mfumu, ngeye zeye vo yikuzolanga." Yesu wan'tela: " vungula mameme mamu."¹⁷ wan'tela diaka nkumbu ya n'tatu: " Simoni, muana Yowani, nga kunzolanga e?" Petelo wakendalala mudiambu dia Yesu wan'yuvula nkumbu ya n'tatu: " nga kunzolanga e?" Wantela: " Mfumu ngeye zeye mawonso; zeye vo yikuzolanga." Yesu wan'tela: " Dikila mameme mamu." ¹⁸ Kieleka muna kieleka, ngita dio kutela, kiokio wakala toko, wakivuikanga ngeye mosi ye wayendanga konso kuna zolele. Kansi kiokio siwakuma nunu, siwalambula koko kuaku ye muntu a n'kaka sikavuika ye sikanata kuna kuzolele kuenda ko."¹⁹ Yesu wavova momo mu songa nki a mpila lufua Petelo sikavanina Nzambi nzitusu. Kunima vova momo, wazayisa Petelo: " wundanda."²⁰ Petelo wabangumuka ye wamona n'longoki ndondo Yesu kakala zolanga wakala kubalanda. Nduna walekela vana ntulu a Yesu mu ntangu a dia madi ma nkokela ye wavova: " Mfumu, nani ndondo kuyekola e?" ²¹ Petelo wammona ye wavova kua Yesu: " Mfumu, nki muntu ndundu sikavanga e?"²² Yesu wan'tela: " vo nzolele vo yani kazinga nate mvutuka amu, mu nki dikutadidi e? wundanda" ²³ Wana, nsangu za m'vovo wowo zamuangana vakati kua zimpangi vo n'longoki wowo kafuako. Kiongolo, Yesu kata kua Petelo ko vo n'longoki wowo wan'kaka kafua ko, kansi: " vo nzolele vo kazinga nate kina m'vutuka, mu nki dikutadidi e?"²⁴ Yi n'longoki wowo mpe wuta takimangi kia mambu mama ye tuzeye mbote vo kimangi kiani kina kia kieleka.²⁵ Vena diaka ye mambu mayingi Yesu kavanga. Vo mambu momo mawonso masonama, nga nza yawu kibeni kayilendi salafuana mu n'kanda miomio mifete sonama ko.